

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN för SVERIGES LUNGSJUKA

Hahné

JULIEN 1953

Vinterhälsning

JÄRNVÄGSÖVERGÅNG

Allting är väntan här
kring en järnvägsövergång
Bommarna resta i sommardagen
granarna doftande tysta i solen
sommoblekt gräs och midsommarblomster
kring den mörka tjärnen

Molnen kommer och går

Allting är väntan här
vid en järnvägsövergång
tills bommarna faller
bilarna stannar
och väntan är slut

Att vänta på något
är väntans slut

Att veta något nalkas
är redan fullbordan

Att vänta är en väntan
på intet

Luften över ett stycke mark
tio steg från vägen och bilarnas ström
är redan väntan
en vila som mognar
trygg ur sig själv
stilla kring kärnan

Den spända viren
lyfter bommen i höjden
Tåget drar bort med stålslammer
och bilarna med harklande växlar
Allting är metallisk oro
här vid en järnvägsövergång
men över dess brådskas
vinande korsvinda
vilar alltid en väntan
Tåligt från tid till tid
i skogssus och blekblå
sommarluff

BIRGER NORMAN

INNEHÅLL:

	Sid.
BIRGER NORMAN: Järnvägsövergång	3
STURE WAHLSTRÖM: Medan doppegrytan puttrar	5
OTTO KARL-OSKARSSON: Om sanatorieluft	8
GÖSTA KNUTSSON: Sju Århundraåring hyllar Sjuhundraåringen	10
EMIL HAGSTRÖM: Byns slingerbultar	11
"TRÄGUBBAR I VÄRLDSKLASS" (Reportage om Döderhultaren)	12
SIGURD ERDTMAN: Stiltje	15
BERTIL SÄVKRANZ: På stora torget i Periferin	17
INGER och LASSE SANDBERG: Leksakståget	18
CHRISTEL STERNER: Vad var det som pep i smällkaramellen?	19
NILS-OLOF ANDERSSON: Poeten, jag och verkligheten	22
SVEN O. BERGKVIST: Den första festen	25
ROLAND EKSTRÖM: Med bil genom Holland och Belgien till Paris	28
BIRGER VIKSTRÖM: Trogen osämja	32
JULKORSORD	34

ILLUSTRATIONER:

UNO STALLARHOLM ♦ NILS BRÄDEFORS ♦ MARTIN NILSSON ♦ LASSE SANDBERG
 GÖSTA KRILAND ♦ ÅKE ERIKSSON ♦ MAJKEN BANNER-WAHLGREN
 ERLAND ULLMAN ♦ LENNART ELWORTH

OMSLAG:

Sidan I: NILS HAHNE
 Sidan IV: UNO STALLARHOLM

Vinterhälsning fyller tjugofem år

med detta nummer och det kan erinras om att de första exemplaren redigerades helt av ineliggande patienter och mycket arbete nedlades de första åren för tidskriften — det är all anledning att ägna pionjärerna en tacksamhetens tanke. Undan för undan gjorde sig tidningen gällande som en förbindelselänk mellan sjuka och hemmavarande, mellan patienterna på Sandträsk sanatorium och den övriga befolkningen i vår nordliga landsända. Under de sista åren har som bekant ett samgående med Status, riksorgan för Sveriges lungsjuka, ägt rum vilket gett tidskriften större resurser, förenklat framställningen samt nedbringat omkostnaderna. Vår upplaga har därför kunnat höjas, nettobehållningen ökat — de senaste åren har upplagan ökat med 5 000 ex. och uppgår nu till 15 000 ex.

Det kan också vara skäl att erinra om de glädjande medicinska framstegen, nya läkemedel har gjort situationen hoppfullare, de medicinska framstegen inom tuberkulosforskningen fortsätter i oförminskad intensitet. Man får i det sammanhanget inte glömma eftervården — inte minst i vår landsända behövs en raskare utbyggnad av vad, som redan åstadkommits ifråga om eftervård och arbetsvård. De lungsjukas egna föreningar ute i bygderna är villiga att hjälpa till för att avlägsna rådande missförhållanden — stöd därför våra föreningar!

Nettobehållningen av Vinterhälsning går till bestridande av utgifter för underhållningar på sanatoriet, till studier, julklappar och annan välfägnad åt patienterna. Vi hoppas att Vinterhälsning även i år skall finna vägen till de flesta hem i Norrbotten och önska vi på Sandträsk sanatorium våra läsare och gynnare

GOD JUL och GOTT NYTT ÅR

REDAKTIONEN

Medan doppegrytan puttrar

En julrapsodi av *Sture Wahlström*

En okänd tysk 1500-talsförfattare skriver:

Jag såg tre skepp för fulla segel gå
på juledag, på juledag,
tre skepp som seglade jag såg
i juldagsmorgon grå.
Säg vilken last som skeppen bar?
Vår Frälsare och hans moder det var.
Säg varthän skeppen seglade?
Till Betlehem de seglade.
Och alla klockor ringa skall
och änglasången klinga skall,
frälsning till jorden bringas skall.
Låt oss alla glädjas.

(Övers. av *Anders Frostenson*.)

Nästan ett halvt årtusende senare (1939) skriver Bo Bergman följande tänkvärda strofer:

Någon sjunger i rummet bredvid.
Det är en sång från en gammal tid.
"Ensam vakar det heliga par",
sjunger en barnröst ljus och klar.

Mästare, föds du på nytt i natt?
Allting är färdigt, du kan ta fatt,
törnet är flätat och korset beställt,
och höga rådet väntar snällt.

Petrus och Judas såg jag i går
pigga och krya för sina år,
och glad är Pilatus, nu vet
han vad som är sant i all evighet.

Golgatas kors ger dåligt beskärm.
Bättre är korset på en ärm.
Ensam vakar en helig man
över en värld i skräck och bann.

Ett halvt årtusende, som sagt — men törnet är flätat och korset beställt. Andra världskriget är slut, vi har kaffe och julskinka, lutfisk och risgrynsgröt på bordet igen. Trots allt lever vi vidare, klär nya julgranar och skickar nya julkort med tomtar och änglar på till släkt och vänner.

Ingenstans på jorden motses väl julen med sådan förväntan som i de nordiska länderna. Knappast någonstans firas den så intensivt som där; och tänker man det allra minsta efter skall man finna, att detta också är ganska naturligt och riktigt, ty julen har för oss blivit en symbol för ljuset och värmen efter vinterns köld och mörker. Redan före kristendomens införande här var det så. Redan namnet "jul" synes ge belägg för detta, avlett som det av en del forskare anses vara från "hjul" — och hjulet är ju vintersolståndets symbol. Härom tvistas dock våldsamt bland de lärda, och låt

oss för all del inte störa dem i denna deras sysselsättning.

I radions, filmens, televisionens och mopedernas tid är det naturligtvis mycket av det gamla som gått förlorat när

det gäller julen och julsederna. Vad som stått sig bäst är nog bordets traditioner. Den åt Frej helgade jultalgen är väl än i dag högtidens förnämsta tradition, nedärvd från hedenhös. Men inte heller de ännu förekommande "julkusarna" (julbröden) får förglömmas. Dessa är formade som solar, tappar osv., och vi föreställer oss gärna att deras form endast är naiva försök till dekorativ gestaltning i största allmänhet. Flera vetenskapsmän och författare har emellertid påpekat dessa bröds religiösa betydelse. Julbrödet bakat i form av ett kors utan ring är solens symbol. För att inverka på solen, så att den skulle idas sända värme till åkrarna, gjorde man en bild av denna himlakropp i bröd. Redan Olaus Magni talar om dessa bröd, och även i vår tids kokböcker är de mer eller mindre kärleksfullt omskrivna och avbildade. En del bagerier har tagit upp tillverkningen i stor skala, och i hemmen finns ofta både gamla och moderna formar till de olika kustyperna, som av våra fäder kallades Nisse, Nasse, Adam och Eva, Jungfrun osv.

Numera är man dock barbarisk nog att gluffa i sig bröden i fråga även på

andra tider än vid jul. Förr var de i stor utsträckning endast skådebröd, som skulle ligga på bordet under hela julhelgen. Sedan gömdes de i sädesbingen för att bibringa utsädet sin välsignelse, och då på våren ploget och harven sattes i jorden, utdelades de åt körkarl och dragare. Detta bruk måste, då det förekommer även i tyska och österrikiska trakter, räkna sin ålder i årtusenden och har alltså en klart hednisk prägel.

Det senare 1800-talets Sverige känner många av oss ännu ganska väl till via den direkta minnestraditionen. Gamla gubbar och gummor kan ännu berätta om Sundsvalls brand, Stockholmsutställningen 1897, utfärderna till Haga och Djurgården, jul- och nyårskalas osv. Vill vi veta vad som hände längre tillbaka i tiden måste vi gå till historieböcker, romaner, tidningslägg och dagböcker. En mycket intressant dagboksskriverska var Märta Helena Reenstierna på Årsta gård utanför Stockholm där hon bodde under Gustaf IV Adolfs och Karl XIV Johans tid. I hennes dagbok för december 1799 kan vi hitta följande godbitar:

23. Måndag. Var något mildare (väder) även kom litet lös snö. Jag mådde illa af hufvud och ryggverk, samt hade hosta, men måste ändock baka Julbröd, bestående i Saffrans, hvete, 2 sorter vördröd, 2 sorter Rågbröd, Tårtor och Pepparkakor. Hvetbrödet vardt ej så bra som det af bättre mjöl förr har blifvit. Gamla notkjärringen kom hit och trugade sig qvar att äta Julmat.

24. Tisdag Julafton. Min Välsignade K: man fyllde nu 66 år. Väderleken var mild. Ut i Gula kammaren städade, eldade och bjöd jag man och Son på en liten Goutée samt Spisade vi 3 om aftonen i stora Salen som förr ej skedd någon Julafton. Om afton Sydde jag ett skärp åt min K: och ende Son.

25. Onsdag och Juldag. Vi spisade middag och afton hos Comissarien Salenius 16 personer, men jag mådde ännu illa, var sömnig och ej road.

26. Thorstag. 2:dra Juldagen. Voro vi till middag och afton hos Öfverstinnan Ruuth. Sällskapet bestod af 25. personer, mästa delen alla de vanlige slägtingar boendes uti Schönborgska huset (vid Götgatan i Stockholm) Väderleken var blåst och litet snöyra.

Begge Juldagarne åkte vi öfver sjön, dock med stora vagnen på Isen, ehuru han ej var på Kjälkar utan med hjul. Pigorna här hade Bal i drängkammarn.

27. Fredag. Klart väder, lugnt och frost. Nu gick gamla Not-Kjärringen sin väg, som varit

"Pigorna här hade bal i drängkammarn."

här och ätit och parfumerat sedan dagen före Julafton.

Den 27 var det stor middag i hemmet och på nyårsaftonen fick sonen i huset, Hans Abraham, order att infinna sig till militär vakt- och tjänstgöring, men han fick uppskov mot erläggande av 30 riksdaler. Dagboken avslutas med orden:

"Gud vare lof! för detta till ända skridne år,
Hans nåd vare öfver oss alltid!!

Hur en liknande dagbok av i dag skulle ta sig ut — ja, det är inte särskilt svårt

Rätternas antal vid en jul- eller nyårsmiddag kunde i burgna hem vara uppe i 50—60.

att föreställa sig, om man samtidigt betänker i hur oerhörd grad julfirandet har kommersialiserats. Förr söps det åtskilligt vid jul och nyår, och i gamla dagböcker klagas ofta över att drängar och pigor var fulla och oregerliga. Vidare stoppade man merendels i sig alltför mycket mat. Rätternas antal vid en jul- eller nyårsmiddag kunde i burgna hem vara upp till 50—60. Men så gick det också åt massor av laxersaft och s. k. stärkande magpiller. Apotekerna hade alltid högkonjunktur vid jul och nyår.

Kanske är vi emellertid inte så värst mycket bättre i vår tid. Julomsättningen i matvaruaffärerna och vid Sprintsyste- met ökar kraftigt år efter år, och även de minsta inkomsttagarna slår sig lösa på ett sätt som knappast står i överens- stämmelse med de gamla stäven om att "rätta mun efter matsäcken" och att "inte låta ögonen vara större än magen". Än står sig Havamals ord:

Hjordar hugsa, när de hem skola,
och gånga då av gräset,
men ohyfsad man aldrig känner
sin egen mages mått.

F. ö. skrev redan biskop Henrik (d. 1500):

Det är sannt och utan flärd
flere dö av svalg än av svärd.

Enligt vad den moderna näringsfysio- login har att förtälja, lär biskop Henrik

fortfarande vara en synnerligen aktuell författare.

Aktuell är också julgranen — och detta till den grad att de skogsvårdande myndigheterna börjat riva sig i huvudet och mumla om viss ransoneri- ng. Trä blir år från år en allt värdefullare råvara. En liten julgran är numera inte den värdelösa ruska den var under 1800-talet, då ett träd under 15 tum i brösthöjd inte alltid ansågs värt att sätta såg och yxa till.

Så har vi julkorten. De står sig, men har fått motivkretsen betydligt vidgad och moderniserad. Jenny Nyströms tom- tar, änglar och småbarn har fått konkur- rens från skinnknuttar, spättor, flygma- skiner och reoplan.

Jultidningarna har blivit flera, större och färgrikare än förr, men de är kan- ske inte längre lika populära ur jul- klappssynpunkt som de var för exem- pelvis femtio år sedan.

Populära julklappar är däremot bö- kerna. Till jul myllrar det på bokhan- delsdiskarna av romaner, novell- och diktsamlingar, vetenskapliga och popu- lärvetenskapliga luntor, poj- och flick- böcker osv. Julen har, bland mycket an- nat, blivit en bokens, det tryckta ordets högtid över huvud taget. I december kulminerar bokutgivningen, recensen- ternas nervsystem sviktar, författarna räds och hoppas och den bokköpande allmänheten kastar sig med lustblandad förfäran ut i vad man brukar kalla årets bokflod.

Betydligt lugnare gick det till för hun- dra år sedan. Då var varken boken eller tidningen var mans egendom. Analfa- beternas antal var ännu stort och ordet fritid var ett för det arbetande folket mer eller mindre okänt begrepp. Dess- utom var bokdistributionen föga välord-

Julbrödet var en viktig detalj i förberedelserna.

nad, tidningar och tidskrifter hade ringa spridning och folkupplysningens fiender var både många och energiska. Omdaning och utvidgandet av folkskoleundervisningen (främst genom 1842 års folkskolestadga) ansågs av många innebära en stor fara, och även reformerna inom det högre skolväsendet var, trots statsmakternas starka stöd, ofta ytterst svåra att genomföra.

Men vilka av 1853 års populära författare kan tänkas försvara en plats på 1953 års julkalenderslista, jämsides med Jan Fridegård, Stig Dagerman, Vilhelm Moberg och Olle Hedberg?

Inte blir det många. August Blanche har dock fortfarande en chans, liksom möjligen också Elias Sehlstedt och Vilhelm von Braun. Men vem önskar sig en bok av Karl Vilhelm Böttiger, Bernhard Elis Malmström, Johan Nybom, Herman Säterberg, Johan Jolin eller Fredrika Bremer. Runeberg, Topelius och Karl August Hagberg har kanske bokälskaren ingenting emot att få i halvfranska band — men vem önskar sig Svenska reformationens historia av Lars Anton Anjou eller Adolf Ivar Arvidssons Trettioåriga krigets märkvärdiga personer.

Möjligen skulle den flitige översättaren och författaren Lars Arnell kunna göra sig gällande även julen 1953 med en ny och reviderad upplaga av sin under 1840- och 1850-talen mycket spridda broschyren *Huru skola banquerouter förekommas, vingleriet och ockret utrotas?*

Ty "banquerout" är just vad den moderne julklappsköparen mest fasar för, när han tänker på nyårsräkningarna och kvarskatten.

Förflyttar vi oss till mitten av nittio-talet, finner vi en rad författare, som ännu är julklappsfähiga i högsta grad. Se här några namn: Heidenstam, Viktor Rydberg, Fröding, Per Hallström, Gustaf af Geijerstam, Axel Wallengren (Falstaff Fakir) och Claes Lagergren. Sämre husgudar kan även en surrealist eller konkretist ha.

Mycket har som sagt förändrats. En del till det bättre, en del till det sämre. Till det som blivit bättre hör naturligtvis att social- och sjukvården förbättrats i så eminent grad samt att fattigdomen i följd härav inte längre har den dystra utbredning den hade för bara några årtionden sedan.

Till det sämre måste man nog tyvärr räkna det överdrivna, hysteriskt färgade julklappsraseriet. Förr hade lands-

Julkorten står sig, men Jenny Nyströms tomtar, änglar och småbarn ha fått konkurrens av skinnknuttar, spättor, flygmaskiner och reoplan.

bygdsbefolkningen den trevliga seden att "kasta in" julklappspaket till varandra. Mest var det småsaker. Inga mängder, inga utpräglade lyxartiklar. En bondmora fick för femti år sedan vara glad åt ett par yllebyxor, ett förklädestyg eller en ny kaffepanna. Nu skall det vara nylonnattlinnen, päls och armbandsur.

Lyxnattlinnet tycks förresten ha blivit damernas julklapp nummer ett. Vad det nu kan bero på. Psykologerna lär se företeelsen som ett dåligt omen, medan affärsmännen naturligtvis ser den som

ett tecken på ökad köpkultur, bättre klädsinne etc.

Den som lever får se. Vad vi än må säga om vår tid, så har den ju ändå sina obestridliga fördelar framför tider som gått. Skulle vi t. ex. vilja undvara 1953 års julboksflod på gott och ont?

Säkert inte. De gamla namnen skulle trots allt inte räcka långt för våra behov och önskemål, även om dessa kanske kan vara relativt blygsamma. De gamla storheterna är inte att förakta, men ingen, inte ens den störste, undgår dock den växande distansens tätande slöjor. Människan är född att blicka framåt, mot nya upptäckter och rön, nya öden och äventyr.

Dagens svåröverskådliga mångfald kan vara oss plågsam, men vi kan aldrig förneka att den fascinerar oss.

I de gamla, ännu kvarlevande julsejderna har vi fortfarande en värdefull förbindelselänk med det gångna. Vilket emellertid inte bör föranleda oss till något improduktivt tillbakaskådande. De gamla nordborna såg alltid framåt. Islänningen Snorre Sturlason berättar, att nordbon vid julfesten offrade för årsväxten (til års), och det förtäljes också, att männen inför Frejs galt då avlade löften om de bragder, som de skulle utföra. Det tillkommande året ställdes sålunda vid julen helt i förhoppningarnas glans.

Må vi också ägna oss åt så ljusa framtidshoppningar som möjligt!

Julgranarna... ja, de skogsvårdande börjar riva sig i huvudet och mumla om viss ransonering.

OM SANATORIELUFT

LUFT BESTAR AV mycket kväve och syre och en smula andra gaser. Läkarna menar att sanatorieluft må vara särskilt fint blandad av sånt för att passa för lungotare. Och så har folk med mer eller mindre tjocka plånböcker skickats långa vägar till högfjällssanatorier med så dyra avgifter som möjligt.

Jag tror inte på sånt där. Jag tror att bra sanatorieluft bör innehålla mycket tålamod framför allt. Det upptäckte jag bra sent, men jag tror att läkekonsten inte har riktigt hum om det än idag. De tar hellre till knivar och plastmassa och sånt — fast till sist är det ändå lungotarens tålamod som ska till. Får han bara den rätta dosisen tålamod i sej blir han med tiden lika kry som Fantomen, men får han inte, så kommer lungorna snart att likna två sönderskjutna kråkor, slängda över en hage. Nej, det bor-

de strös ut massor med tålamod i luften kring sanatorier och sjukhus. Ska det gå bra måste det finnas tålamod att vänta och därmed jämt.

Det upptäckte jag som sagt bra sent. Jag hade legat på sanatoriet i Sandträsk tre varv. Visst väntade man och tyckte att här har inte tusan tid längre — man låg kvar lika fullt och kryade på sej så småningom utan att veta hur. Det var först efter några år ute som jag upptäckte finessen. Jo, konstigt nog, där låg man i åratal och sneglade beskt på den djäkelen Döden innanför allt och tyckte att roligt är det sannerligen inte att veta att sen bacillerna har gjort sitt kommer maskarna att ta vid. Och så pass ung och snygg som man är...

Och först sen man på något vis klarat bacillerna hittar man på hur det gick till. Tålamodet, kort sagt, tålamodet.

Hur jag upptäckte det? Jo, det var

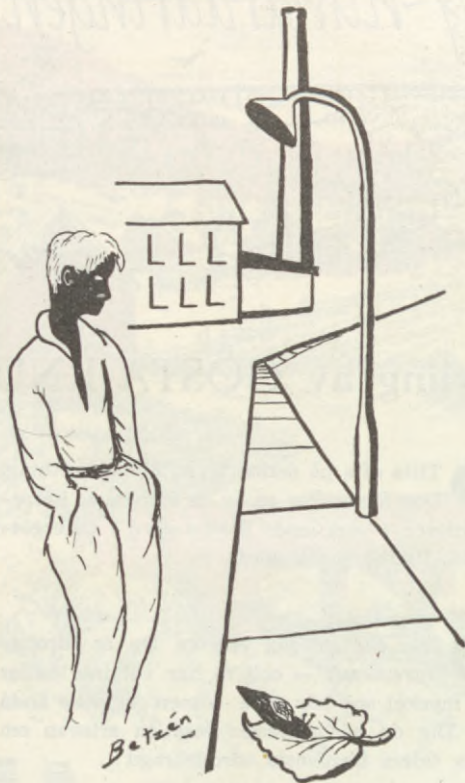
under kriget. Jag gick i Stockholm. Där hade alla bråttom. Jag märkte mer och mer hur andlöst bråttom alla hade, ja, jag hade själv bra bråttom att hinna överallt. Så en dag hamnade jag på besök på ett sjukhus strax utanför stan. En jag kände hade åkt in där för lungblödning. Det var den konstigaste lungblödare jag har sett. Nog pratade han vettigt annars, men han ville bara upp och ut. Han fäktade med armarna, han röt åt personalen och mente att inte tusan hade han tid ligga där, nej, han måste ut. Jag häpnade. Att inte ha tid ligga sjuk. En gång hade jag själv haft samma åkomma och legat och spottat blod i ett fint mätglas. Jag hade faktiskt varit tvungen ta mej tid, ja, den gången skulle jag inte ha orkat upp också om jag fått lov. Jag insåg att det där måste vara fel. Jag såg på gossen i sängen och sa åt honom också. Att vad

tjänar det till att väsnas, att du får lugna dej och ha tålmod, sa jag. Då började han gräla på mej med och mente att det kunde jag säja.

— Men finns det nåt meningslösare än det här? sa han. Jag hade lust svara att du får nog ändå ha tålmod att dö om det börjar luta åt den kanten och då är det lika bra försöka tåla sej och krya på sej ifall det hellre vill luta åt det hållet. Men jag sa inte så, jag bara tänkte. Istället pratade vi lite om det meningslösa i både att gå ute helt frisk och att ligga sjuk. Vi fann att bägge möjligheterna vägde ungefär jämnt. Men då jag lämnade sjukhuset kom det. Tålmod, det var ju själva stommen i allt. Jag kom ihåg min gamla lungсотartid och insåg mer och mer att den varan måtte det ha funnits mycket gott om i luften kring trettiotalets sanatorium i Sandträsk. Sånt går inte att prata i folk, nej, det måste finnas i luften. Ja, så gick det egentligen till då jag upptäckte det där.

Vad gäller den saken minns jag också några små episoder från sanatorietiden. Det fanns en tornedalsgrabb som jag här kallar Schacken även om jag än minns hans rätta namn. Schacken hade legat nån tid på sanatoriet, hur länge vet jag inte. Han fick flytta till samma sal som jag på Torpet som på den tiden var mellanstation mellan sanatoriet och hemma, och han hade också Hem på listan. Det var en tystlåten och bra gosse som oftast satt vid schackspelet eller med nån schackbok framför sej. Under tiden på Torpet måtte han nog ha slarvat lite för att känna efter hur mycket hälsan tålde innan han åkte hem — i själva verket hade felet rört på sej på hans slutröntgen, och han fick stora schackturnering. Men ingen ska tro han svek sina plikter vad gällde turneringen. Jag kan ännu se honom ligga där med ryggestödet högt och blek och sammanbiten flytta sina pjäser, troligen efter något av Aljechins mönster. Ett och ända till två partier om dan stod han ut och vann. Han kom upp i semifinalen, ja, i finalen. Det sista partiet förlorade han dock och därmed mästerskapet efter en tre timmars match. Sen utmanade han till råga på allt motspelaren på revansch. Den blev inte av den kvällen åtminstone, för det blev tempminut och nattning. Den kvällen hade Schacken en brant febertopp ovanför fyrtiostrecket på kurvan, och det

visade sej sen att han hade fått full process på lungan. Det skojades en del om hans saker den kvällen, fast han låg mest bara inne i sina ändlösa schacklabyrinter.

— Nåja, sa han småningom, nåja, man kom av sej i slutspelet, men nog kommer det väl en höst till nog. Jag ska inte påstå att det sken nån direkt gloria av tålmod om honom just då, men det märktes att det fanns där på något sätt en tålig flegma då han sen låg stilla och tyst som man helst vill ligga när febern ryker inom en.

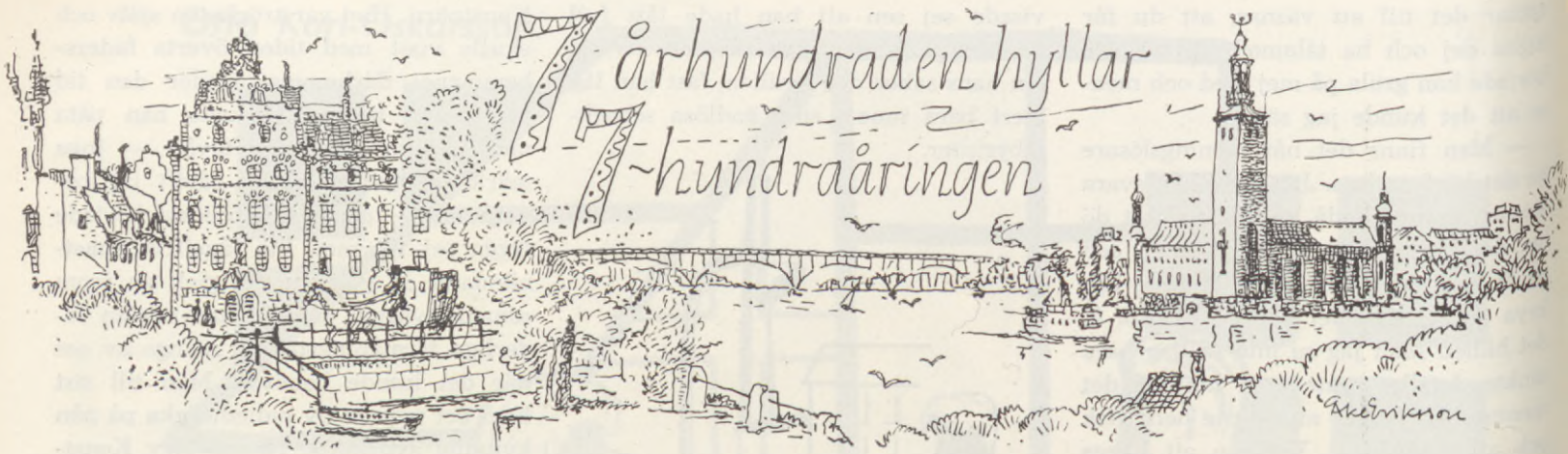
Men det finns tuvor som kan välta också de präktigaste lass. Nu minns jag en försiktig bondpojke från Piteå landsbygd som vi småningom började kalla

Konstnärn. Han var trögheten själv och skulle visst med tiden överta fadershemmanet därhemma. Under den tid jag kände honom brukade han påta med penslar och måla tavlor — inga märkliga stycken precis såvitt jag begrep mej — men fast han också började lägga sej till med lite fågelfria konstnärslater så gott nu det gick an inom sanatorieväggar så höll han nästan faderliga förmaningstal till många av oss när det kunde behövas. Men till sist kom det upp en ny patientflicka på nån kvinnlig avdelning. Henne blev Konstnärn bekant och mer än bekant med. Man såg dem ute i dagrummen och ute på vägar och bänkar, och den annars så försiktige Konstnärn började komma i säng sist av alla inne på salen på kvällarna, något han fick höra rätt ofta. Han svarade med skryt. När han kom ut skulle han sälja hemmanet åt bror sin och bli riktig konstnär, ja, det lät som att nu var det avgjort för alltid för hans del. Han var nog lite skrovlig i rösten vissa kvällar, men annars verkade han som en helt ny och kry karl, om det nu berodde på att han för första gången kunde resonera öppet om sitt. Men i själva verket pratade han inte alls öppet. I själva verket dog han efter några veckors säng. Det var då det kom fram. Konstnärn hade gått uppe med feber och skrivit ner på listan något helt annat hela hösten. Han hade bluffat både läkarna och oss och till och med flickan. Han hade blivit en sorts manlig Kameliadam som faktiskt brukar förekomma ibland inte bara på sanatorier. Det kom också upp att Konstnärn inte skulle ha klarat sej i alla fall, miliartbe som han hade fått.

Nåja, det gick inte att försöka prata förnuft i Konstnärn. Det går nog inte att tala tålmod i nån mänska. Nej, den rätta dosisen tålmod finns i luften eller så finns den inte. På den tiden jag sist var i Sandträsk fanns den i varje fall, och det tror jag var en bra sak. Ja, jag är bra säker på att om allt det tålmod som har strömmat inom Sandträsk's sanatorieområde hade kunnat ledas in i nån sorts behållare och på något knepigt sätt göras om till drivkraft, så skulle det ha kunnat driva vilka maskiner som helst tekniken kan hitta på, ett prima drivmedel som skulle räcka mycket lång tid framåt, ja till och med långt bortanför atomåldern.

Men själva sättet att samla ihop det får nån annan försöka hitta på.

Julpristävling av GÖSTA KNUTSSON

I vår julpristävling kommer representanter för sju århundraden alltifrån 1200-talet till och med 1800-talet och bringar jubileumshåvor till den sjuhundraåriga Mälardrottningen. Vid överlämnandet uttalar de sju några väl valda ord, och det är nu meningen att Ni, ärade läsare, med ledning av dessa små anföranden skall identifiera respektive århundraden. Varsågoda — sju århundraden hyllar sjuhundraåringen!

Gösta Knutsson.

1 Kära Mälardrottning, Du får väl så många fina presenter i dag — konstverk och pokaler och böcker och allt vad de andra kan hitta på. För min del har jag tillåtit mig att tänka på Ditt lekamliga väl — av mig får Du helt enkelt mat och dryck. Den här frukostkorgen har jag ordnat åt Dig, och här saknas varken fågel eller rödvin — och pimpinellan har jag inte heller glömt!

2 Titta ofta på denna tavla, Mälardrottning! Den föreställer en av de förnämsta herregårdarna i vårt land: Bjälbo gård i Östergötland, Bjälbo stolta gård!

3 Inte för att jag vet om Du är idrottsintresserad — och ni har väl inte heller så mycket snö här nere — men jag ville ändå ge Dig de här skidorna som en erinran om alla tiders förnämsta idrottsbragd...

4 För var dag skrider tekniken framåt, och när nu det hart när otroliga har inträffat, att man kan åka båt tvärs över Sverige mellan Stockholm och Göteborg, har jag velat skänka Dig denna lilla modell av en kanalångare...

5 Jag kommer från en liten stad vid Mälaren, en liten stad, vars namn i evärdliga tider kommer att nämnas i Sveriges annaler — och förlåt mig om jag tycker att min stads namn klingar bra mycket vackrare än Helgeandsholmen! Och nu hoppas jag att Du inte blir chockerad över min present: en ölbutelj av den gamla goda sorten. Ja, mitt öl är bra mycket bättre än det som Dina riksdagsgubbar vågar släppa fram till folket!

6 Jag fylles av vämjelse när jag hör talas om öl och sådana världsliga ting! Nej, Mälardrottning, tänk på Din själ — tag emot detta vaxljus från Vadstena kloster!

7 Kära Mälardrottning, också jag ville överlämna en liten gåva till Dig — men Du måste nöja Dig med denna bukett av friska ängsblomster, som jag själv har plockat! Du vet hur fattig jag är och förstår nog att jag inte har haft råd att köpa något — de förfärliga skatterna tar ju allt... å, detta Alvsborg!

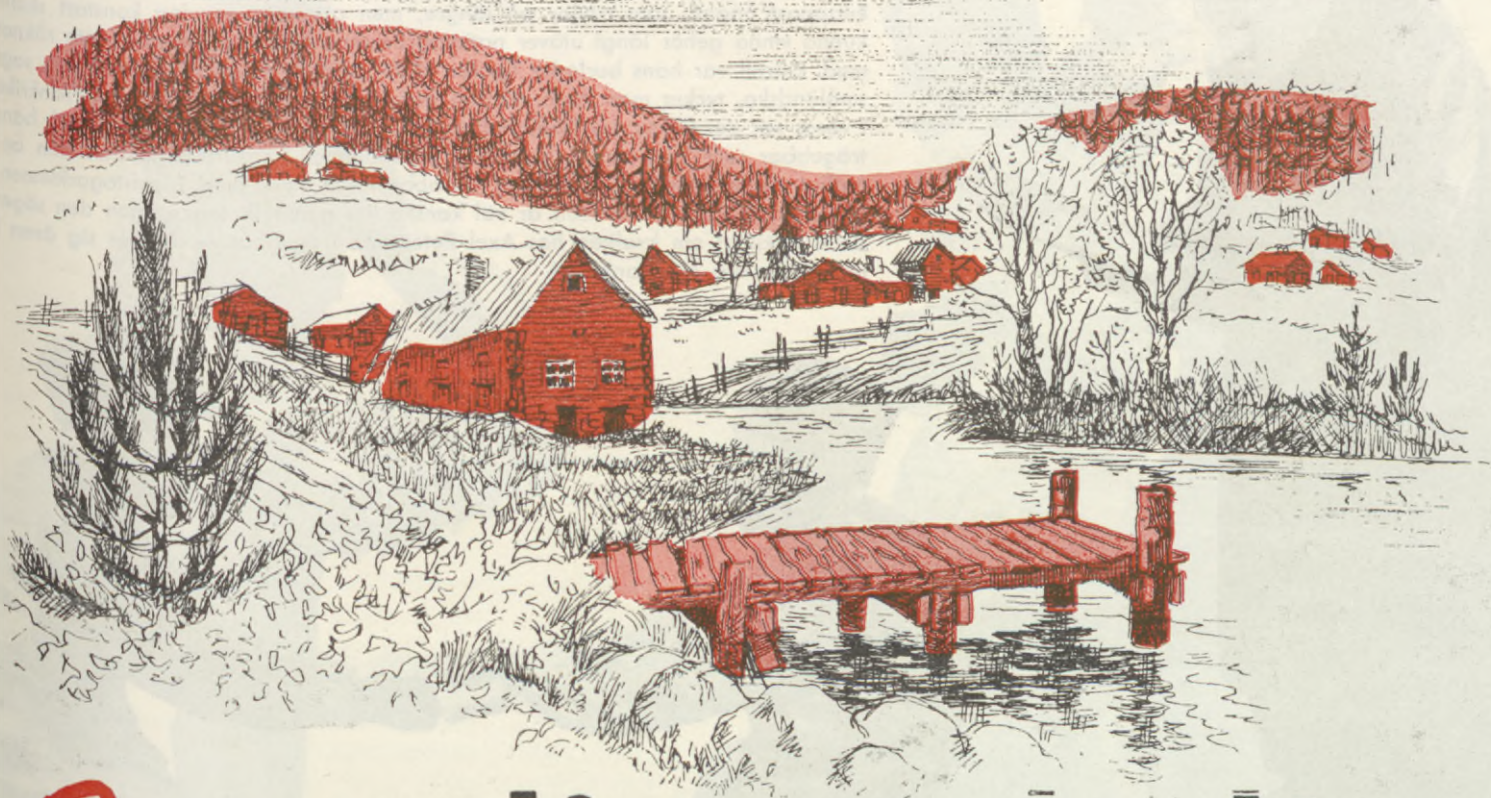

Det gäller alltså att identifiera respektive århundraden enligt ovanstående och sätta upp dem i nummerföljd. Tydligt skrivna lösningar (endast en lösning i varje kuvert) skola vara Status redaktion, Kocksgatan 15, Stockholm, tillhanda senast den 15 januari 1954.

Tävlingskuverten skola vara märkta "Sju Arhundraden hyllar Sjuhundraåringen". Lösningarna och pristagarnas namn — glöm ej att ange namn och adress — kommer i Status februari-nummer 1954.

Kontantpriser utdelas till tävlingsvilliga deltagare. Första pris 100 kr., andra pris 50 kr., tredje pris 25 kr., fjärde pris 15 kr., femte pris 10 kr. Dessutom tre tröstpris 6:e—8:e pris: Status under ett år.

Byns slingerbultar

I MIN BARNDOMSBY fanns ännu under detta sekels första årtionden många både färgstarka och originella människor. I de isolerade stugorna och på de ensliga torpen frodades karikatyren, det burleska, samt skrock, vantro och övertro. Det fanns mycket mörker i sinnena då. Men de mörka slagskuggorna har tonat ut med tiden. Nu minns jag mest det lustiga och färgrika, där det ursprungligen frodades tragedi och elände.

Här förleden sände min syster ett gammalt kort från byn Ålyckan, där jag bodde under mina tidigare levnadsår. Då såg jag hur minnet kan bedra oss, hur proportionerna kan förändras med åren. Gårdarna och stugorna var mindre än jag mindes dem. Vid den gamla vattensågen var det skräpigt och fult, ån var inte så brusande och stor som i minnets ljus. Den smög försagd mellan magra åkerlyckor, risiga buskage och rangliga åbyggnader. Men då jag suttit och betraktat fotografiet ett tag, växte allt det gamla fram, minnesbilderna klarnade, fick sannare konturer, tyckte jag i varje fall. Men det är klart, att jag ser på den här byn med andra ögon än en

främling skulle se den. Det fattiga, arbetsamma, okunniga folket steg fram ur förstudörrarna. De fattigas arma glädjeämne, brännvinet, som skänkte tillfällig glömska och helg åt gubbarna, kluckade i barmfickorna. Och skräcken kurade bakom stugfönstrens pelargonier och på lagårdsvindarna. På den slingrande byvägen kom Leonard, Ekke, Jonke och de andra torparna och dagsverkarna vinglande och tjoande,

I stugan på backen bortom sågdammen bodde Anna-Märta. Hon bodde ensam, men var ändå aldrig ensam. Hon hade "dom" till sällskap. "Dom" var vitterfolket, småfolket, de underjordiska. De satt vid hennes sänggavel och spann, de rumsterade om och gjorde alla vardagens sysslor, just som Anna-Märta själv strävat och slitit i sin dag. Nu var hon gammal och orkade inte så mycket. För att hålla gammelkroppen i form, drack hon kopiösa mängder svart, starkt kaffe, dessutom tuggade hon snus och kunde i det fallet tävla med byns karlar. På ena sidan om sängen stod snusburken med prima Ljungslöfs grovsnus, på den andra spottkoppen. Ingen såg henne förtära något annat än kaffe

och snus. Hon var torr och mager, brun som snus och kaffe. Folk sade gärna, att det var detta omåttliga förtärande av stimulantia, som slagit sig på hennes huvud.

— Du har dom i huvudet, sa de klen-trogna. Inte finns det något småfolk. Det är bara som du inbillar dig.

Men då tog det eld i den bruna skrupna gumman.

— Om jag hade dem i huvudet, så kunde jag väl inte gå och stå och göra allt som är, sade hon förtrytsamt.

Jo, småfolket spann, men det surrade väl bara i hennes huvud. Och småfolket sjöng, men det var väl bara vinden som gick i granarna kring stugan och ån som evigt brusade och mumlade nedanför sågen. Hon var lycklig med sina osynliga, som bara hon kunde se. Utom förstås Rönnerbergs Anna. Hon var också synt. Så mycket skrock som fanns i hennes huvud och så mycket konstigt och oknytt som hon sett, var det inte underligt att hon hela kvällarna kunde sitta och underhålla husfolket i gården där hon gått dagsverke. Och ungarna satt i skräck och lyssnade och vågade sig endast med största självövertvinnelse och

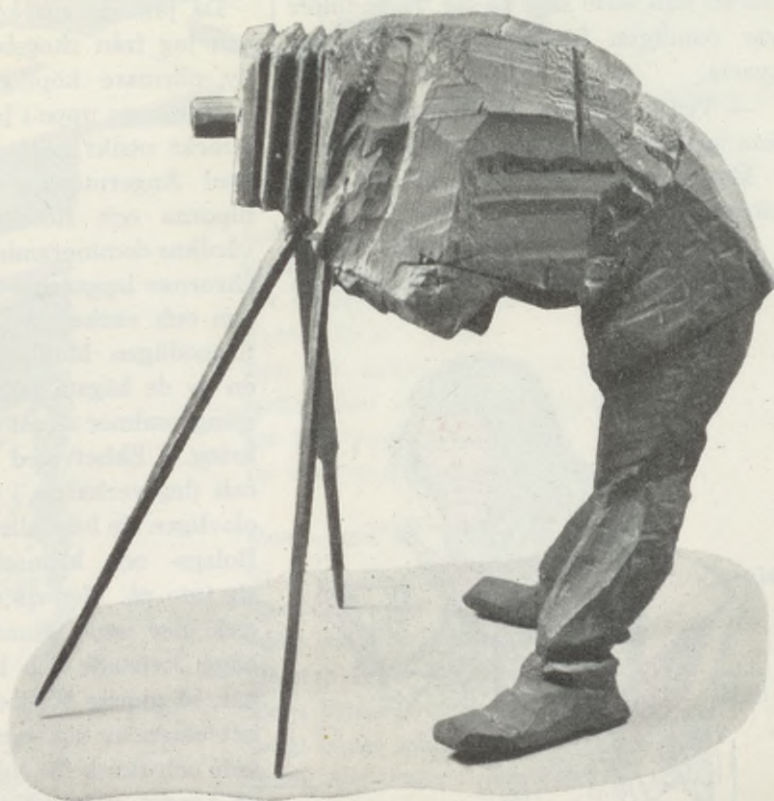
(Forts. å sid. 14)

TRÄGUBBAR I VÄRLDSKLASS

Att Döderhultarens gubbar numera hör till den verkliga konsten är det väl knappast någon, som tvivlar på längre, men att hans genuina konststart skulle kunna vinna gehör långt utöver nationsgränserna har man väl dock inte räknat med. Därtill var hans burleska figurer alltför genuint svenska, eller rättare sagt småländska, tycker man. Men vid den stora kraftmätningen i Cannes i Frankrike i våras var det filmen om Döderhultaren (smälänningen Axel Petersson) och hans trägubbar som knep pris i förnämlig internationell konkurrens medan den betydligt mera omtalade storfilmen Barabbas inte kom med i pristagarklassen. Nåväl, den sista jämförelsen är väl kanske lite generellt tagen, men den säger dock åtskilligt om kvalitén hos Axel Peterssons trägubbar — de står sig även i internationella sammanhang!

Många ha försökt sig på att göra gubbar efter "Döderhultarmönster", vilket inverkat menligt på förståelsen för hans konst. Prästen med boken, de två gubbarnas tvekamp, gumman och hästkraken, stå som symboler för hans egen tid, då fattigdomen stod grå kring stugorna, prästens makt över sinnena var stor och födan knapp på många håll.

Döderhultaren, Axel Petersson, var som sagt smålänning och född 1868. Han dog år 1925. Om hans humoristiska sinnelag går många historier och det var också en humorist, Hasse Z., som gav honom namnet Döderhultaren, efter hemssocknen, i samband med en utställning. Döderhultaren står jämte Albert Engström, som på den här sidan är uppställd framför kameran, i främsta ledet bland våra humoristiska konstnärer.

BYNS SLINGERBULTAR

(Forts. fr. sid. 11)

på darrande ben ut på huset sedan det blivit mörkt.

Anna var själv lik ett av de troll hon visste att berätta om. Liten och knutig, med ett par tättsittande, spelande svarta ögon under hucket. Så minns jag henne, där hon satt på vedlåren och dinglade med sina små ben, medan hon knarade fram den ena skrömhistorien efter den andra. Var det då höst och mörkt och kusligt i stugan och vinden suckade och pustade och regndropparna slog mot fönsterrutorna, medan elden i den öppna spiseln kastade fantastiska skuggor i alla vrår, då var det inte utan att den trygga hufvudern själv såg lite orolig ut. Det fanns gott om skrömt och skrock på den tiden. Gud vet vart all skrömt tagit vägen sedan dess. En del påstår, att den inte trivs med elektriskt ljus, radio, bilar och bussar och allt annat nymodigt. Den har liksom de gamla byoriginalen så att säga tynat bort. Skrömt vantrivs med rationalisering.

Ett stycke uppåt Långsjöbacken bodde Leonard. Han var liten och kvickfotad. Jag minns honom aldrig annat än barfota. Det är ju klart, att han mitt i smällkalla vinter gick i laddor eller lappskor som andra karlar, men jag minns det inte. Ännu medan tjälen fanns kvar i åkrarna och solkiga snödrivor låg kvar i norrbackarna, kom han kyttande barfota. Vid första anblicken kunde man tro att han hade skor på sig. Hans fötter var nämligen förskräckligt lortiga och svarta.

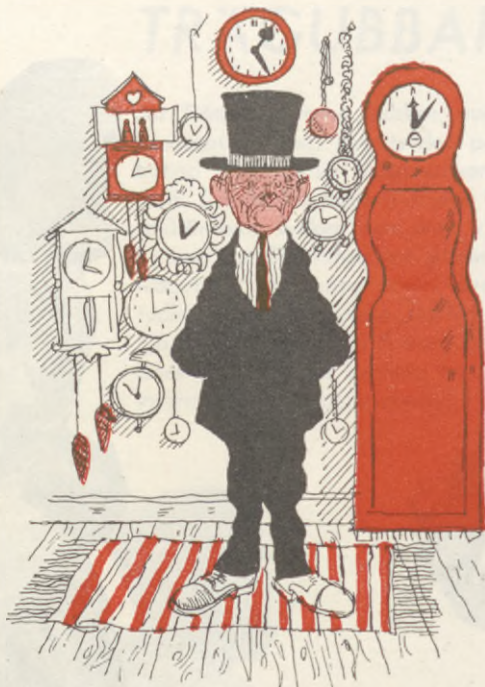
— Tvätta dej om fötterna, karl, sade min moster, som alltid var frispråkig.

Men Leonard skrattade så att mullbänken glyste fram.

— Nej, skrattade han, jag har alltid varit dyngig om fötterna. Det är mycken

Vid Anna-Märtas säng stod snusburken och hon drack mängder av svart kaffe.

Någon enstaka gång klädde han sig i storm och svart klädeskostym.

värme i dynga. Se efter bakom lagårn, ska du se vad det ångar.

Så småningom blev han sjuk och fraktdades till ålderdomshemmet. Där badade man honom, trots hans energiska protester. Bara några dagar senare var han död. Folk sade, att det var hjärtlöst av dom på fattiggårn. Det borde de väl ha förstått, att inte Leonard kunde överleva att bli badad, sade man. Att gå barfota i höstarnas snö och slask och på vårarernas tjäle, det tålde han, men fattiggårdens badkar knäckte honom.

Då jag var sju år, flyttade min mor och jag från skogsbyn Ålyckan till en by närmare köpingen. Vi bodde i en sockenstuga uppe i berget och hade vidsträckt utsikt neråt och uppåt Ådalen, med Ångermanälven ringlande mellan niporna och Röberget med sin gamla vårdkas dominerande skogåsar, byar och åkrarnas lapptäcke. Det var en storslagen och vacker syn. Det tyckte också förmodligen Mollberg, som ofta satt i en av de högsta tallarna på berget och sjöng psalmer så att det ekade vida omkring. I likhet med de andra torparna och dagsverkarna i byn, hämtade han olovligen sin hushållsved på bondskogen. Bolags- och kronoskogen vågade man sig inte på. Men då de andra gubbarna gick mer som i lönnedom och hasteligen högg, kvistade och bar hem sina stockar, så gjorde Mollberg istället så mycket väsen av sig som möjligt. Han pratade och skrek för sig själv och väl uppe på berget, klättrade han upp i en talltopp och tävlade med taltrasten. Fastän jag måste säga, att taltrastens sång var betydligt skönare. Mollbergs psalmer var mer starka än sköna. Och sedan han

tutat och sjungit färdigt, klev han ned och stal med frimodigt sinne sin vedklubb. Han talade även på för oss okända tungomål — kanske kunde inte heller någon annan tyda dem. Hur som helst trivdes han bra med utlänningarna på en cirkus, som ett år gästade köpingen. Mollberg lät munnen gå och häpna gubbar och käringar från främmande byar tog honom självfallet för utlänning. Och cirkusfolket skrattade och lät honom hållas. Han matade lejon och sopade och gjorde sig nyttig på mångahanda sätt. Och då cirkusen efter de obligatoriska tre dagarna, med en dam på varje herres biljett sista dagen, drog sin kos, lyckades Mollberg slinka med i en järnvägsvagn tillsammans med de vilda djuren.

Förmodligen tröttnade cirkusfolket så småningom på Mollbergs tokprat, eller också kunde han inte låta bli att klämma i med Din klara sol eller något annat upplyftande, hur som helst blev han utkastad från cirkusen, som då hunnit tämligen långt neråt landet. Vid det laget hade Mollbergs gumma och vi andra börjat oroa oss för honom. Vi skulle nog aldrig mer få se honom. Det kändes som ett tomrum. Och ibland tyckte vi oss höra hans psalmsång uppe i berget. Men det var bara ekot som dröjt sig kvar. En dag var i alla fall allting som vanligt. Det gastade och sjöng verkligen uppe i en talltopp. Mollberg var åter hemma.

Han hade gått till fots de många milen nerifrån landet. Skäggig och utsvulten kom han hem, skosulorna var totalt utnötta och han var mycket bossig, skryn-

(Forts. å sid. 16)

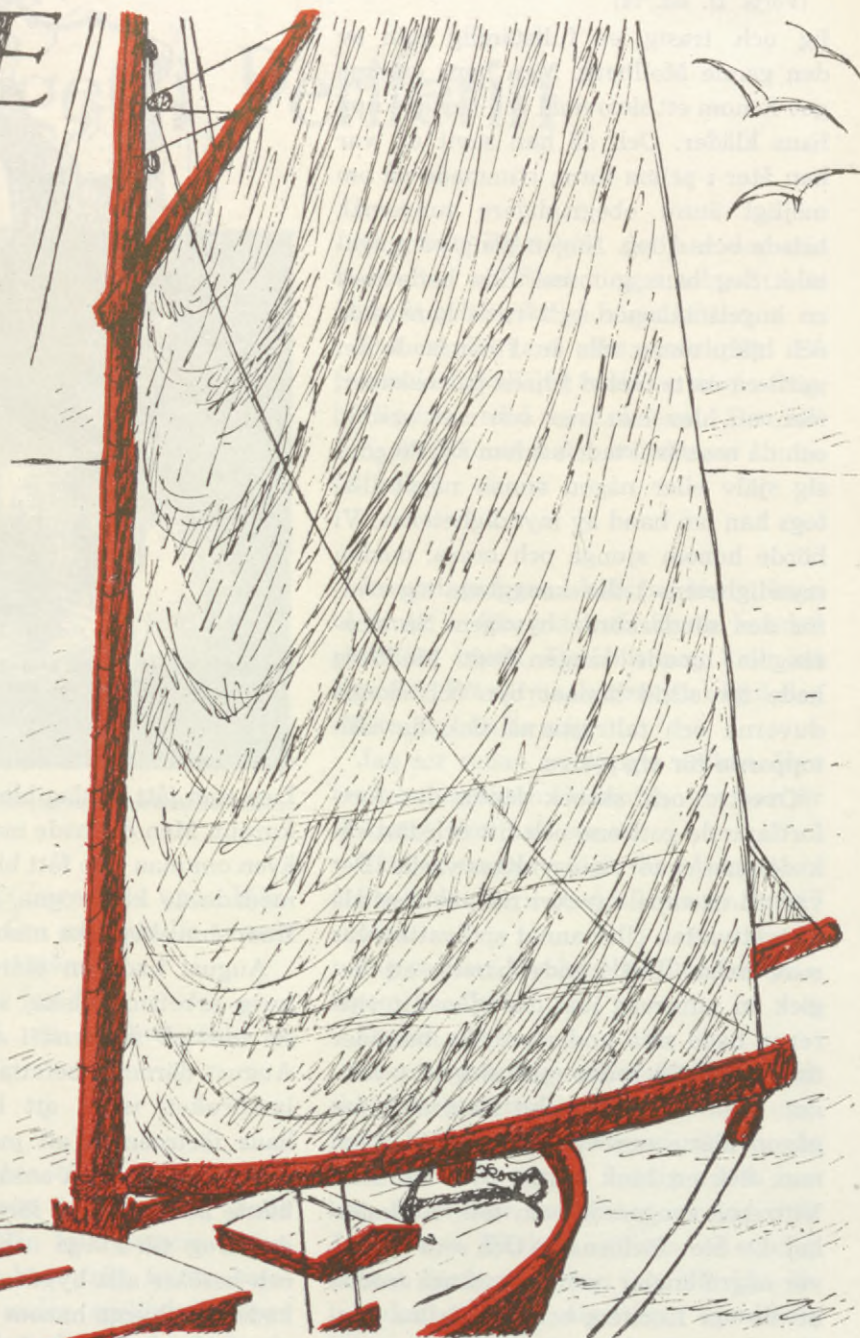
Ännu medan tjälen fanns kvar i åkrarna och solkiga snödrivor låg kvar i norrbackarna kyttade Leonard omkring barfota.

STILTJE

Blänkande som av smält metall,
böljande sakta av dyning,
som uti skumlösa, långa svall
gått sedan dagens gryning,
havet nu vilar i middagssken
mitt under solen, som sänder
glödsvita strålar mot strand och sten,
ingenting — ingenting händer.

Veckigt och slakt och med utsvängd bom
storseglet hänger från piken.
Skinande duken på vind är tom,
inte ett drag kring liken.
Skotet vid dyningens dova dask
slappt sig i vattnet doppar,
sövande ljuder blott skrovets plask,
bomnockens fallande droppar...

Däcket nu svertas ur varje nåt,
klibbar av beck och fernissa,
bränner så hett som en glödgad plåt,
gnällande slår var trissa
uppe bland tacklingens slaka tåg,
rorkulten hugger och slänger,
medan så trögt som ett redlöst tråg
kostern i dyningen kränger.

Kommer ej vind snart? Blås upp och riv,
Kajsa, i pärlemorbleket —
lyft några skyar till flykt och driv
friskhet hit in i steket!
Kom som valkyrian på solvit häst,
spräng över molnen, som stannat.
Rid över havet till kultjefest!
Liv utan vind är förbannat.

Men — som ett jättelikt fat av tenn,
nu sedan dyningen slutat,
havet sig breder i domning än...
Solen mot väst sig lutat.
Skyarna ligger som vita lamm
längs horisonten, som glimmar
svagt under solrökens slöjor fram...
Brisen nog dröjer i timmar.

— 1914 —

SIGURD ERDTMAN

BYNS SLINGERBULTAR

(Forts. fr. sid. 14)

lig och trasig, en fullständig ruin av den gamle Mollberg. Men hans gumma gav honom ett skrovsmål och rustade upp hans kläder. Och då han sov ut, var han åter i prima form, stimmade på om möjligt ännu obegripligare tungomål, tutade och sjöng. Någon gång på tjugotalet dog hans gumma. Hon hade haft en ängels tålmod och varit hans stöd och hjälp under alla år. Förut hade det varit en sorts metod i hans galenskaper, men nu blev han mer och mer oredig, och då man fruktade att han skulle göra sig själv eller någon annan något illa, togs han om hand av myndigheterna. Vi hörde honom sjunga och orera, medan myndighetens trilla knagglade sig nedför den sönderkörda byvägen. Så småningom tonade sången bort. Mollberg hade för alltid lämnat byn och skogsduvorna och taltrastarna fick ha talltopparna för sig själva.

Övertro och skrock fanns det fortfarande gott om, och titt och tätt råkade man ut för de osynligas vrede. Det var till exempel mycket riskabelt att slå ut tvättvatten eller annat spillvatten var som helst. Det kunde hända, att det gick en vitterväg just där eller att vittreerna hade sina underjordiska bostäder under den fläck där man slagit ut vatten. Vem skulle inte bli förtörnad, om någon blötte ner vår bostad? Eller om man fick en hink vatten över skallen? Vittreerna reagerade som folk i allmänhet. De blev förtörnade. Och som de inte var några änglar, trots att många trodde att de var Lucifers barn, de fallna änglar varom Skriften talade, så hämnades de gruvligt och illvilligt. De satte bland annat fulslag på folk, nu för tiden kallas det visst för självvärk. Då var det tur att August fanns.

Det säkraste botemedlet mot fulslag var att få blåst i vatten. Det var en hemlighetsfull och mörk magi förknippat med detta blåsande. August tog en literflaska, fyllde den med vanligt brunsvatten och knäade sedan upp till smedjan i backen. Ingen fick följa med och se då han blåste. Men så mycket visste man, att han med smidesbälgen blåste luft i flaskan. Detta var så att säga de yttre arrangemangen. Det betydelsefullaste var emellertid läsningen, besvärjelsen. Vi ungar brukade smyga oss bakom smedjan och lyssna då August trollade. Vi hörde smidesbälgens pustande och flåsande och ett entonigt mummel, men vi kunde inte urskilja vad som lästes. Och om det så var den solljusaste dag, kände vi oss skakade och upphetsade

Det gastade och sjöng som vanligt i en talltopp
— Mollberg var åter hemma...

vid lyssnandet till denna hedniska rit. Den som fått fulslag blev så småningom kurant. Men det hade man kanske blivit, även om man inte fått blåst i vatten, förmodade de klentrogna, som alltid stack fram sina skeptiska näsor.

August hade en äldre bror, Per, en ivrig arbetsmänniska, som man kunde se ute på åkrarna i allt slags väder. August däremot befattade sig inte med lantbruket, utom att han på höstarna hade förtroendet att mata tröskverket, mekanisk som han ansågs vara. Annars blåste han i vatten, förtennade och lödde, drog till skogs och fiskade aborre och besökte alla bygdens auktioner. Per hade låtit bygga honom en stuga lite för sig själv, och där samlade han med åren många ägodelar. Självt höll han till i en minimal kammare, medan det större rummet på nedre botten samt vindsutrymmena var smockfulla med auktionsgods. På alla väggar hängde klockor.

Ingen höll tiden och ingen slog på rätt tid. Men gick gjorde de och förde ett fasligt oväsen. Gamla järnspisar, plåtrör, kistor, kläder som var för stora eller för små för August, lådor med spik, skruvar, muttrar, tjockmagade postillor med söndriga knäppen, ja, det är omöjligt räkna upp allt som hängde, låg och var uppstaplat i August stuga.

I storbyggningen bodde brodern och tjänstefolket. August såg man bara vid måltiderna, men dem passade han. Och medan han åt, passade han på att kritisera broderns görande och låtande, trots att han själv var en sådan veritabel latmask. Per lyssnade förstrött och tålmodigt, åt betänksamt och såg generad ut om det var främmande närvarande. Deras mor hade på sin dödsbädd tagit ett löfte av Per, att han skulle ta hand om "Lill-August". Han var ju så klen och bräcklig. Detta löfte hade han hållit obrottsligt genom åren. De var gamla uvar båda, men Per såg i August alltid sin lillebror, som inget orkade och inget skulle behöva göra. Per slet som ett djur, snålade och lade på kistbotten, och en dag stöp han på näsan i plogfåran och August fick ärva storparten. Sedan behövde han inte ens mata tröskverket om höstarna.

Han satt för det mesta instängd i sin stuga bland alla klockor och prylar, som hopade sig i allt högre travar efter varje auktion. Han liknade själv någon sorts gammal, dammig sak, mindre en människa. Men någon enstaka gång klädde han sig i storm och svart klädeskostym. Så klädd hittade man honom en dag innanför förstudörren. Neråt älven bodde ett gammalt, gnidet syskonpar. System hette Anrietta. Nu var hon död och August skulle bevista hennes begravning. Men han kom inte längre än till förstun.

Per och August var ungar och hade inga bröstaringar. Vem som fick ärva August vet jag inte, men allt han samlat på årens otaliga auktioner stod en dag dammigt och illa medfaret och såg på något vis snopet ut i det klara dagsljuset. Och den dagen var det ovanligt gott om gamla klockor på alla auktionstrillor, men August var inte med. Sista gången jag var på besök i hembyn, stod den gamla smedjan ännu kvar, men taket hade rasat in och det skulle inte dröja länge innan den helt och hållet multnat ned och försvunnit. Framme vid härden hängde ännu resterna av smidesbälgen och jag tyckte mig höra ett entonigt mummel, ett avlägset eko från övertrons och de dammiga byoriginalens dagar.

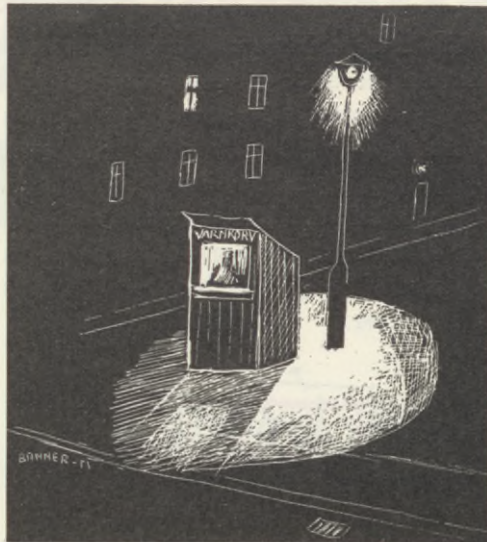
På Stora torget i Periferin

PÅ STORA TORGET i Periferin står en korvgubbe i sitt stånd. Han har stått där tämligen länge nu. Räknar man med den tid, då han befann sig där i sin fantasi, blir det inte mindre än fyrtio år. Men i verkligheten, om det över huvud taget kan talas om verklighet, när det gäller periferiska begrepp, ja, då har han stått där i jämnt tio år.

Hur annorlunda har inte försäljningen sett sig mot vad han fantiserat om. Förresten varför har han placerat korvståndet här? På Torget i Periferin. Naturligtvis därför att han ansåg det vara lämpligast. Han ville ta steget fullt ut och redan i den egna tankevärlden ställa det där.

Nå, vad brukar då utspela sig här vid Korv-Kalles stånd — de trogna kunderna kallar honom så. En hel del, men det mesta av ringa betydelse annat än för den, som är road av det liv, som pulserar vid ett korvstånd. Men låt oss ta det hela från början. Varför inte avfyras startskottet i den rymd av tankar, som lättjefullt lekte i Korv-Kalles huvud, innan han ännu hade skaffat sig masonitlådan.

En längre tid hade den blivande Korv-Kalle gått och grubblat över ett problem, som människor i allmänhet inte brukar sysselsätta sin hjärna med. Han ville träda ut ur samhällslivet, men ändå befinna sig mitt i det. Betrakta livsmaskineriet från en mer objektiv synvinkel...

På Stora torget i Periferin skall korvståndet stå ...

En dag dök ordet *korvstånd* upp i hjärnan på honom. Om man skulle ta och skaffa sig ett korvstånd.

Javisst, nu har jag det.

Ett korvstånd, att jag inte tänkt på det förut.

*

En korvförsäljare står ju mitt i människoströmmen, men befinner sig ändå vid sidan om. När folk passerar hans disk på sin väg hem från fester, sammanträden och andra spektakel köper de en korv, växlar några ord och vandrar vidare. Han vrider, vänder och bollar med ordet korvstånd och tankarna omkring det. Tänk, vad ett litet ord kan betyda. Tillvaron ter sig på ett helt annat sätt. Livsvillkoren har liksom fått en annan färgnyans.

Naturligtvis hopar det sig en massa frågor, som inte kan besvaras. Var skall jag ställa det? Är det svårt att få tillstånd? Vilka förordningar skall man ta hänsyn till? Åter dyker frågan upp: var skall jag ställa det. Jag måste hitta en lönande plats. Lönande för mig och mina idéer. Pengar har jag, så det klarar sig. Jo, nu har jag det! Stora torget i Periferin. Där skall det givetvis stå. Lustig adress förresten. Tänk, när fabriken levererar burkarna och det står präntat på adresslappen: Korvståndet på Stora torget i Periferin.

Han småler. Kan inte låta bli att glädja sig över infallen.

Men vad skall jag ha för färg på det.

Inte grönt. Blått, nej, det har den där lea tanten vid Skebotorget och vitt blir så kallt och strikt på något sätt.

Det skall vara rött, mörkrött. På framsidan skall jag måla en stor saftig, härlig korv med mycket senap. Den bilden skall komma det att vattnas i mun på folk.

*

Inviigningsdagen skall jag ha en liten blomma i fönstret och första kunden skall jag bjuda. Det blir nog kallt att sitta där. Ett värmeelement av något slag måste jag skaffa mig.

Jag ser redan en köpare nalkas. Han verkar luggsliten. Måntro, om han är så fattig, som han ser ut.

Får jag en korv säger han buttert.

Skall det vara med eller utan bröd? Med.

Jag tackar. Mycke eller lite senap — lagom kanske?

Lagom.

Han är smutsig under naglarna och skäggväxten ett par dagar gammal, men ändå verkar han kultiverad, och för sig med belevade gester. Lustig mössa han har. Stort mer av honom ser jag inte. Jo, ögonen. Blicken är lugn och stadig. Nästan för lugn tycker jag. När han låter den vila på mig några ögonblick, känner jag mig en smula obehaglig till

(Forts. å sid. 21)

Han ville betrakta livet ur objektiv synvinkel ...

Nu kommer min andra kund. Det är en ung flicka ...

LEKSAKS-TÅGET

BERÄTTAD OCH RITAD AV INGER OCH LASSE SANDBERG

JAG SKALL BERÄTTA för dej om något roligt, som jag var med om när jag var 5 år.

Det hade varit Lucia, och det var väldigt nära julafton den kvällen då mitt leksakståg sade tufftufftut och hoppade upp i min säng. Leksakståget hade ett lok, en kolvagn och 3 personvagnar och såg så förståndigt ut framme i loket att jag hade döpt det till Jönsson.

— Gå ner i tågstationen med dig Jönsson, sade jag sömnigt till det tokiga tåget, som körde upp mitt på min mage.

— Nej du min sköna höna, sade Jönsson, nu skall jag önska mej julklappar av dej. Först och främst vill jag ha ny målarfärg på mej. Jag börjar bli blek och urtvättad, säger de andra leksakerna.

— Jag var så förvånad över att tåg-Jönsson kunde prata, så jag bara nickade och gapade.

— Och sen, sade Jönsson och såg strängt på mej, vill jag ha alla dina gamla trasiga leksaker som ligger i lådan i garderoben.

— Dom gamla leksakerna? Vill du inte ha dom nya? Vad skall du ha dom gamla trasiga till?

— Hemligheter, sade Jönsson och blinkade med ena ögonlyktan, du får se på julafton. Och så tutade han och bakade ner från min mage och hamnade med en duns på golvet.

På morgonen berättade jag alltsammans för mamma och pappa. Dom var ganska dumma, för dom sade att jag drömt alltsammans. Men jag tog i alla fall och målade om den stackars Jönsson, som verkligen var grå och ful.

Under dom dagarna som var kvar till julafton gjorde jag julklappar. Jag gjorde garntomar. Så många så det röda garnet i mammas sykorg tog slut, men det gjorde ingenting för då tog jag det vita och allt det blå garnet också. Det var så mycket att göra med tomtarna att jag aldeles glömde bort tåg-Jönssons hemligheter.

Det tokiga tåget körde upp på min mage...

Men tidigt på julaftonsmorgon, så tidigt att ingen, inte ens talgoxen var vaknen sade det tut, väldigt högt, nedanför min säng.

— Det är tomten, tänkte jag, och hoppade högt i sängen. Men det var tåg-Jönsson som stod på golvet, fint nymålad och med ett fint tomteskägg på loket. I vagnarna låg mina gamla leksaker pryddigt uppradade med röda sidenband om magen. Hela och rena var

dom, och alla hade en liten lapp på sej där det stod ett namn. På dockan Berta stod det TILL GULLAN på. Och tuffsig Nalle, som fått nya ögon, hade en lapp som det stod TILL OLLE på.

— Ja titta du, sade Jönsson till mej, dina garntomar har hållit på varenda natt och fiffat och fejat på dina gamla leksaker, och nu är dom så här fina ser du. Hoppa i skiddräkten så får du åka med ut på stan. Jag lydde Jönsson så kvickt, att jag knappt hann knäppa en enda knapp eller ens knyta skobanden.

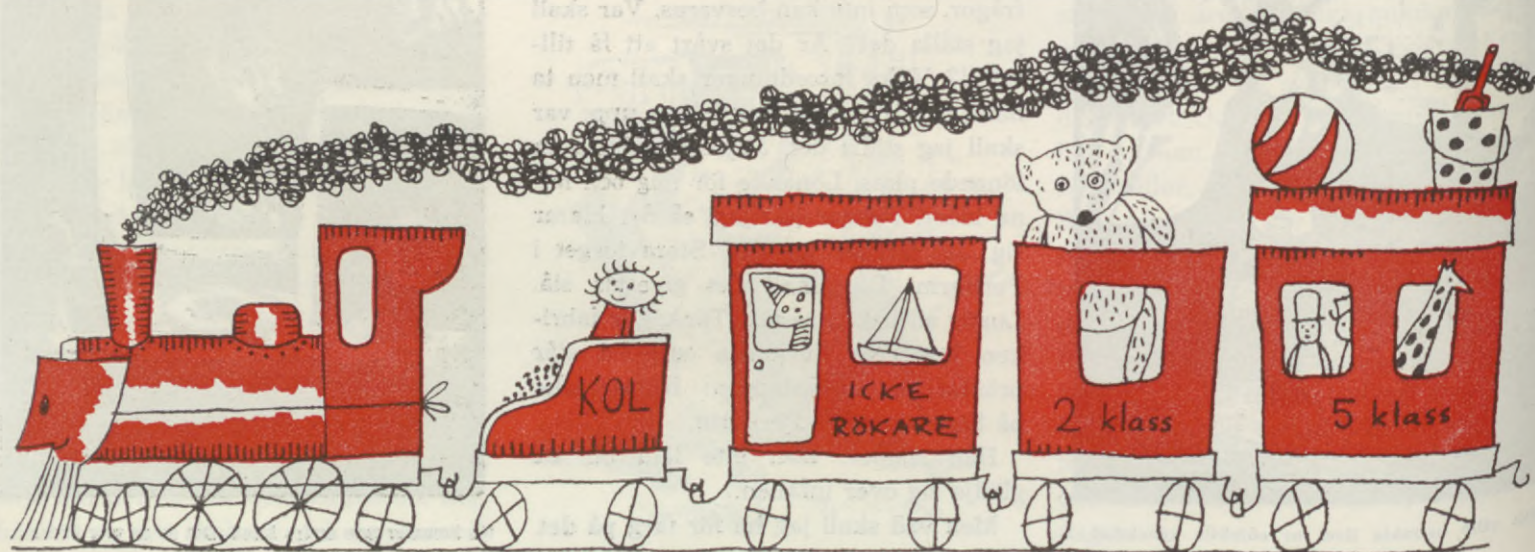
— Du får sitta i kolvagnen, sade Jönsson, och när jag hoppade upp på kolvagnen, märkte jag att jag krympt så att jag var precis lika liten som Tummelisa i sagan.

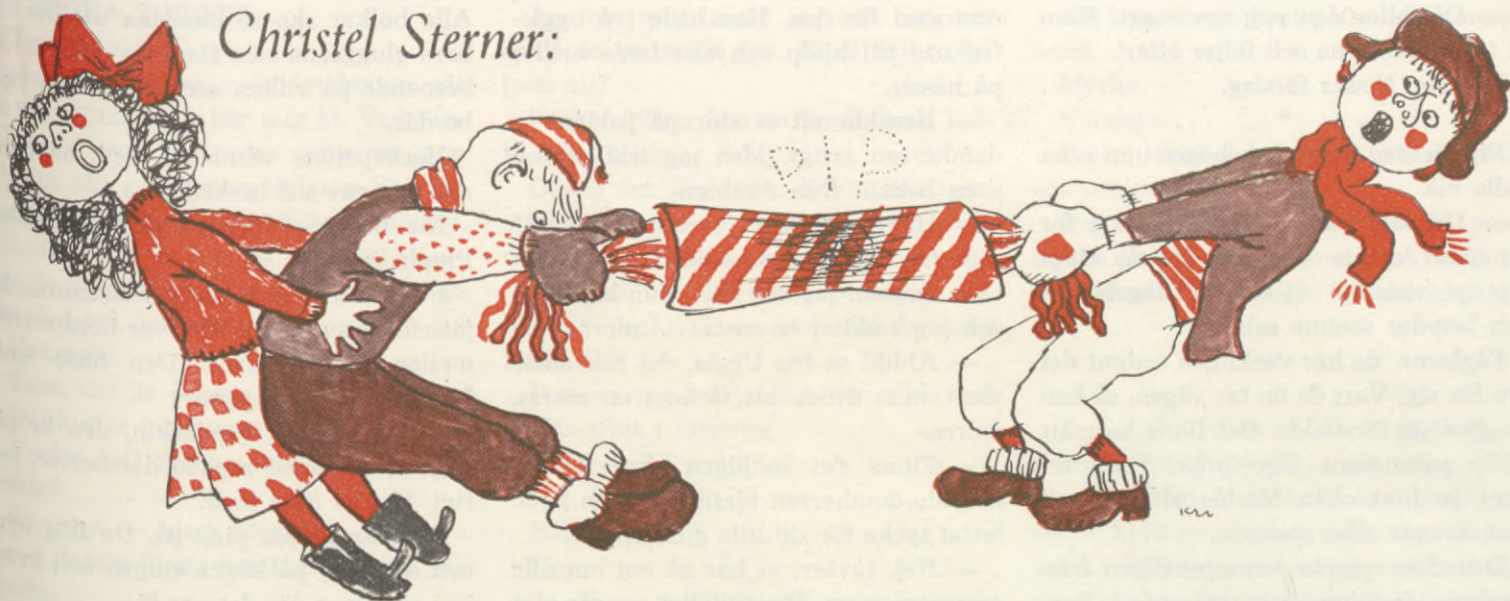
Jönsson tuffade fram i snön, och överallt där vi åkte ropade träden — God Jul Jönsson. Och lyktstolparna blinkade till oss med sitt enda stora lyktöga. Gubben i månen lyfte på hatten och ropade — Är det redan jul igen, ojoj vad tiden går. Han gäspade stort och kröp snällt bakom ett stort tussigt moln.

Plötsligt hoppade och skuttade kolvagnen så väldigt att jag fick hålla i mej med båda händerna för att inte ramla av. Jönsson höll på att tuffa uppför en brant trappa så det var inte underligt att det skakade.

— Här skall vi lämna av Nalle till Olle, sade Jönsson, och körde tvärs igenom dörren precis som det inte hade funnits någon dörr. Olle sov och vi lade Nalle på hans arm. Det tyckte Nalle var skönt för han var trött av den långa resan.

(Forts. å sid. 20)

Vad var det som pep i smällkaramellen?

JANNE, åtta år, fick en smällkaramell i julklapp av sin syster.

— De e någe fint i den! sa hon. Ska ja tala om vad de e?

— Nä, gör inte de, sa Janne, de e roligare me en överraskning.

Och så lade han smällkaramellen till de andra julklapparna, för han ville spara på den.

Det var en fin smällkaramell. Den var gjord i rött glanspapper. Vid bägge ändarna hängde långa guldfransar, som var krusade.

Redan på juldagen började han klämma på karamellen.

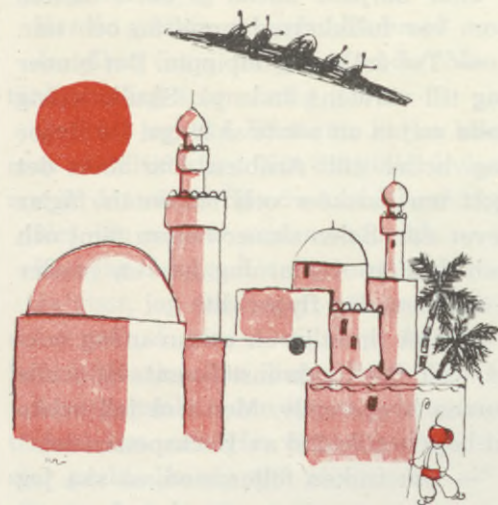
— Jag undrar vad de e i den? sade han nyfiket.

— Haha!, jag vet!, retades hans syster. (Men det visste hon inte.)

Barnens mamma sade:

— Jag tyckte precis att det sa PIP!

— PIP! sa Janne föraktfullt. En smällkaramell kan väl inte säga pip! Den säger PANG och det gör den, när man smäller den.

I rasande fart flög de mot Arabien.

Mamma smålog för sig själv, för det där visste ju hon lika bra som Janne.

Emellertid var Jannes syster så nyfiken, att hon inte kunde stå still.

— Ska jag hjälpa dej å dra? Ska ja hjälpa dej å dra! hojtade hon i ett kör och hoppade upp och ned på tåspetsarna.

— Ja, dra då! tyckte Janne. Och så drog de åt varsitt håll.

Ingenting hände.

— Du måste dra hårdare! sa Janne och drog själv till så häftigt att han ramlade baklänges. Smällkaramellen fick han i ansiktet och systemen på magen.

Så försökte de igen, men det var då en märkvärdig karamell. Den ville inte panga.

Då gick Janne ut på förstugubron för

att söka rätt på en stark pojke. Han ropade på en som hette Nisse.

Nisse blev nästan förstummad när han såg den fina karamellen.

— Vicken skarp smällis! ropade han beundrande. Vad ere i den?

— De e de som vi får se! sa den viktige Janne. DRA!

Ja, så drog Janne och Nisse och drog och drog — PANG!

Karamellen gick i två bitar. En lätt rök steg upp mot himlen. Men det var inte bara rök! Det var något annat också.

Barnen tittade häpet upp mot den blekblå kalla vinterhimmeln. Där flög en liten, liten guldfågel!

Både Janne och Nisse såg överraskade och snopna ut.

— De e en levande fågel! ropade Nisse.

— Äsch, du e dum, tyckte Janne. Kan du velan begripa att de inte e!

Det var en gammal uggla med brillor på näsan.

Vilket ärende? frågade en stel ämbetsfågel.

— Då faller den nog ner snart! Kom så tar vi skidorna och följer efter!

Det var Nisses förslag.

*

Pippin steg högre och högre upp i det kalla blå.

— Hu, det va *kallt* här! sa hon för sej själv. Ja, inte ordagrant förstås. Utan pipisipisipisip! vilket är fågelspråk och betyder samma sak.

Fåglarna, de har verkligen ordnat det bra för sig! Vart de än tar vägen, så kan de göra sig förstådda. Det finns bara ett enda gemensamt fågelspråk. Fast det låter ju litet olika förstås allteftersom man kraxar eller sjunger.

Den här pippin var egentligen från Arabien, fast hon hamnat uppe i Norden i en smällkaramell. Hur *den* saken hade gått till, det har jag ingen aning om, fast jag talat med tre professorer i Sällsynta Fåglars Sällsamma Liv.

Nu flög pippin över trädtopparna in i skogen, där det blåste mindre kallt. När den flög emot granarna, fick den snö på vingarna.

Rätt som det var mötte den en ekorre.

— Grrrrrrr! sade ekornen.

— Psispsispsispi!

— Grrrrrrr rrrri gggggu grr! sade ekornen.

Den lilla fågeln började skratta sig nästan fördärvad. Han var *verkligen* kvick, den där ekornen!

Hon var på riktigt gott humör, när hon fortsatte färden genom skogen.

Nu gällde det för henne att skaffa sig en boplats och att få någonting att äta.

Då mötte hon en domherre.

— En stilig herre! tänkte fågeln. Ett sånt vackert skjortbröst han har!

Hon hälsade graciöst och lade upp sitt vackraste pip.

Domherren bröstade sej. Han hade aldrig träffat en guldpippi förut och att det var en ung, förtjusande fröken, gjorde minnsann inte saken sämre.

— Jag är ute och söker mej en bostad! kvittrade pippin.

— Jaså, på det viset! Jag ska tänka efter om jag känner till något krypin.

Domherren ville vara artig.

— *Krypin*, nej *det* vill jag inte ha, sade guldfågeln förfärad. Jag vill ha en krokanvilla eller en moské!

— Naturligtvis! sade domherren fast han inte begrepp ett dugg, en krokanvilla eller en morrs, morrs... jag känner inte till någon här i skogen. Men om fröken följer med så ska vi ta och flyga till Skogens Holkförmedling för Bostadslösa Småfåglar.

Holkförmedlingen var inrymd i toppen på en tall. Det var en gammal uggle,

som stod för den. Hon hade två ugglefröknar till hjälp och alla hade brillor på näsan.

— Ursäkta att vi stör på juldagen! sa domherren artigt. Men jag träffade en liten bekant från Arabien...

— Har Domherren varit i Arabien?? sade fru Uggle imponerad.

— Javisst! jag var där i min barndom och jag bodde i en morss... morrs.

— Ahhh! sa fru Uggle, det har alltid varit min dröm att få bo i en morss, morrs.

— Finns det möjligen någon ledig? frågade domherren försiktigt. Han hade fattat tycke för sin lilla guldpippi.

— Nej, tyvärr, vi har så ont om alla morss morrsar för tillfället... går det inte lika bra med en holk?

— En krokanvilla då? frågade guldpippin.

— NEJ, INTE ENS EN KROKANHOLK! sade fru Uggle bestämt och rättade till glasögonen. (Den där pippin hade då förfärliga pretentioner!) Men i vilket fall som helst får ni vänta två år och det blir att stå i kö. Jag ska anteckna namnet.

Hon började hacka in det i barken som var fullklottrad uppifrån och ner.

— Två år! pep guldpippin. Det hinner jag till världens ände på. Skulle aldrig falla mej in att vänta så länge. Då flyger jag hellre till Arabien. Där finns det gott om moskéer och *miljontals* fåglar lever där. Solen skiner nästan jämt och och folk är snälla. Jag har en moster i Arabien. Jag flyger dit!

— Det finns ju en annan utväg också, sade fru Uggle inställsamt. Ni skulle kunna bygga själv. Men i så fall måste ni begära tillstånd av Hackspettsrådet.

— Om fröken följer med, så ska jag visa vägen, sa den artige kavaljeren.

De tackade fru Uggle och gav sig iväg.

Hackspettsrådet, som bestod av åtta hackspettar med vassa näbbar, hackade för fullt på juldagen.

— Vilket ärende? frågade en stel ämbetsfågel. (Han använde inte ett ord i onödan.)

Domherren framförde ärendet.

— Jaså, ni vill *bygga*? Hur många är ni?

— Det är bara jag! sa pippin.

— Det räcker inte! röt ämbetsfågeln. Ni måste ha minst tretton ungar för att komma ifråga. Och sen dröjer det i alla fall fem år att få byggnadstillstånd. Ska ni dessutom ha en krokanholk måste ni fråga Skönhetsrådet om lov. Krokanholkarna räknas till lyxholkar och vi går numera bara in för A. B. C.-produktion.

Alla holkar ska se likadana ut. Det är bara gluggarna som får vara olika stora beroende på vilken sorts fågel som ska bo där.

Hackspetten väsnades med näbben, när han gav sitt besked.

Nu började det till på köpet snöa. Pippin ryste.

I detsamma kom en stor brummande jättefågel av metall. Det var flera meter mellan vingpetsarna. Den hade små fönster på bakkroppen.

— Det är en flygmaskin, den är på väg till Arabien! ropade domherren ivrigt. Ska vi följa med!

Det var pippin pigg på. De flög upp och satte sej på högra vingen och kröp in i en hörna där det var lä.

I en rasande fart flög de mot Arabien, mot solsken och moskéer och en kolossal snäll moster...

*

Janne och Nisse vände hem igen utan att finna fågeln. De ställde skidorna mot väggen och gick in.

— Äsch, de va ju i alla fall bara en *pappersfågel*! sa Nisse tröstande.

— Jag skulle velat ha den i alla fall, sade Janne snopet. Ja skulle ha gjort en bur av ståltrå och låssats att det var en *kanarie*.

LEKSAKSTAGET

(Forts. fr. sid. 18)

Medan vi åkte till nästa barn talade Jönsson om att han visste vilka barn som inte fick så många julklappar och att jultomten hade bett honom åka runt stan varje julaftonsmorgon och lämna leksaker till barnen. Det var så skojigt att ge bort saker, det tyckte både Jönsson och jag. Synd bara att vi inte hade 1000. Alldeles för snart var Jönssons vagnar tomma och vi vände loket hemåt.

Mamma och pappa hade inte märkt att Jönsson och jag hade varit ute på natten så jag kröp till sängs och sov ända tills det var dags att äta julfrukost. Stora människor har det nog inte så roligt. För när man har varit med om något riktigt spännande så säger dom bara att man har drömt. Och fastän jag berättade minst 100 gånger att tåg-Jönsson hjälper tomtten att dela ut julklappar så trodde dom mej inte. Men när jag visade dom den tomma leksakslådan i garderoben, då blev dom allt bra förvånade skall jag säga.

— Leksakerna kan väl inte gå sin väg själva, sade jag, och då förstod dom allt litet bättre.

Nu för tiden hjälps vi åt hela familjen att samla leksaker, som barnen skall få nästa jul.

PÅ STORA TORGET...

(Forts. fr. sid. 17)

mods. Förmodligen roar det honom att se hur fumligt jag bär mig åt. Vad tänker han, tro? Nu radas pengarna upp på min lilla gröna gummiplatta. För den skall vara grön. En sån där med piggar. Likadan som de har på apoteket. Korven är klar nu. Jag tar ett papper, men får med två, som sitter ihop.

Varsågod.

Tack, där är pengar.

Det kostar ingenting, jag bjuder.

Varför det? Ser jag inte ut att kunna betala?

Jo, visst — visst, försäkrar jag. Min herre är min första kund, därför vill jag bjuda.

A, på så vis. Mannens min ljusnar, han tar sina pengar och nickar.

Jaha, tack då, säger han och biter av ett stort stycke, och går ett par steg, men stannar och vänder på huvudet.

Ja, visst ja, det glömde jag. Lycka till då, lycka till!

Tack, tack, mumlar jag, rör om och flyttar över korven i varmare vatten. Lustig figur det där. Det skall bli roligt att se om han kommer igen.

*

Vit båtmössa och rock måste jag skaffa mig också. Man ser hygienisk ut då. Men radio skall jag inte ha. Nej, det räcker med stadsljud och steg för mig. Tänk, vilka massor av steg jag kommer att få höra. Klackar som klappar, pjäxor som dunkar och vanliga klackjärnsförsedda skor som snärtar. Somliga stannar naturligtvis, men de flesta passerar.

Nu kommer min andra kund. Det är en ung flicka. Jag ser henne lika klart och tydligt som stod hon framför mig, just nu. Hon har ett vackert ansikte, stora mörka ögon och en sensuell mun.

En korv, säger hon med melodisk stämma. Orden hänger liksom kvar i luften. Tonen sjunker inte på korv utan beskriver snarare en stigande rörelse.

Jag gör i ordning en med bröd och måttligt senapslager. Efter många om och men får hon äntligen upp en krona. Jag räcker fram korven och hon skall just ta emot den, då hon ångrar sig.

Jag vill inte ha bröd.

Jaså. Ett ögonblick.

Jag ger henne korven i ett papper. Hon har en vacker hand, smala, känsliga fingrar, välvårdade naglar som är smakfullt lackerade. Hon står kvar vidståndet och äter korven.

Den var god. Det smakar gott så här fram på nattkröken.

Ja, inte sant, säger jag och försöker anslå en passande ton. Skall fröken gå hem nu?

Fröken, säger hon en smula hårt, kalla mig Jackie.

Gärna det. Jag heter Edvin Karlsson. Edvin Karlsson! Hon skrattar. Inte särskilt tilltalande namn precis.

Efter en lätt harkling fortsätter jag. Nå, lilla Jackie, hur var det på dansen i kväll då?

Dansen, jag har jobbat. Du milde vad jag är trött i fötterna.

Är ni — du servitris?

Nej, bättre upp.

Någon teater?

Nej.

Ja, då vet jag inte vad jag ska hitta på.

Äh, strunt i det.

Ska du gå hem och sova nu då?

Ja, sova ska jag väl göra, men hem kan jag inte gå.

Varför inte?

Av den enkla anledningen, att jag inte har något hem.

Var bor du då?

Som det faller sig. Är du gift, säger hon, och tittar storögt på mig.

Nej, hur så?

Har du gott om sängplats hemma?

Ja, alltid finns det plats för dig. Men tänk, om jag är en farlig gubbe.

Det tror jag inte. Förresten karlar kan man väl alltid klara. När det gäller kvinnor är det värre. Har du hushållerska?

Nej, jag regerar ensam i min lya.

Kan jag få ligga hos dig i natt då?

Ja visst, jag skall snart stänga. Vänta en stund, så gör vi sällskap. Jag bor bara några kvarter längre bort.

Lustiga tankar som kommer över en, tänker han och går vidare genom en stor park, slår sig ner på en soffa och sitter och betraktar några ungar, som leker indianer och vita. Återigen gör sig korvståndet påmint i tankebilden.

*

Nu sitter jag och läser en kvällstidning. Det är ganska tidigt, och jag har nyligen öppnat. Det sträcks in en barnahand och några kopparslantar läggs till rätta på gummiplattan.

Farbror jag vill ha en korv med bröd, säger en ynkelig röst, som ännu har åtskilliga år kvar till målbrottet.

Det är en liten grabb i åttaårsåldern med stora, bruna, frågande ögon. Pengarna räcker inte ens till brödet, men jag ger honom korven ändå. Han ser inte hungrig ut. Förmodligen är det ett litet äventyr för honom att köpa nattkorv.

Vill du ha senap också?

Ja, säger han försiktigt.

Det uppstår en kort paus. Så kommer ordet.

Mycke.

Varsågod.

Tack, säger han nästan andaktsfullt och lunkar iväg.

Nej, det här duger inte. Han klappar sig på knät, reser sig med en bestämd min från soffan och går vidare.

*

Ja, — så får han då sitt korvstånd på Stora torget i Periferin. Han har stått där i tio år nu. Men ännu har ingen luggsliten kultiverad man dykt upp. Ingen vacker kvinna har visat sig och bett om en sängplats och ingen liten grabb med stora frågande ögon har tassat fram med några slantar. Allt är helt annorlunda mot vad han tänkt sig. Men ett gott har det haft med sig, nämligen den tid innan han fick sina "rättigheter för drivande av affärsrörelse", som det heter i papperen.

Den tid, när han levde i fantasins värld.

POETEN, JAG OCH...

(Forts. fr. sid. 24)

luften strömmade ut med ett sladdrigt ljud.

"Fubsy" drog fram en annan tvättkorg och satte sig mitt emot mig. Han påstod att man kunde knyta till med pipen. Vi tog var sin ballong och började blåsa, men när vi då såg på varandra kunde vi inte hålla oss allvarliga. Med samma sladdriga ljud som förut åkte luften ur våra ballonger. Först när vi flyttat på tvättkorgarna och vänt varandra ryggen lyckades vi blåsa upp och knyta till de två första ballongerna. Vi betraktade dem med samma min som barn betraktar sina första såpbubblor.

Senare på eftermiddagen kom en hovmästare och öppnade dörren till strykrummet. Då var hela rummet fyllt av ballonger i olika format och färg. Han anmärkte på att en del av ballongerna såg betänkligt skrupna ut. Vi svarade honom inte. Satt bara allvarliga med ryggen mot varandra och blåste.

När vi blåst upp den sista stängde vi försiktigt dörren till strykrummet och vacklade ut. Vi kunde inte hitta källarmästaren. När vi kom ut på gatan var luften full av ballonger, tyckte vi.

— Hela världen är full av ballonger, sa jag.

— Kanske hela universum, sa "Fubsy". Undrar hur Poeten har det?

MIN VÄN POETEN, han som stavar Poet med stor bokstav, men sitt namn med små bokstäver efter högt föredöme från bernt eriksson och harald fors — är en i alla avseenden förbluffande individ. Det är inte bara det att han avskyr långt hår och helskägg, opressade byxor och solkiga kragar, oborstade tänder och pilsnerdricka av vilken klass det vara må. Han avskyr också att försöka sälja sina poetiska alster. En tid, för många år sedan, lär han ha gått den trappstegsapplåderande vandrigen från redaktion till redaktion. Men han lär inte ha lyckats sälja en enda av sina dikter. Antagligen trodde redaktörerna inte att han var någon riktig Poet eftersom han varken hade långt hår, helskägg, opressade byxor eller oborstade tänder. Han skriver fortfarande de mest förtjusande poem, men det är för ytterst få som han visar dem. Av någon anledning hade han fattat tycke för min anspråkslösa person och efter ett flertal kringgående rörelser fick han äntligen någon som å det korrektaste presenterade oss.

Vi hade känt varandra ganska länge innan vi kom underfund med att den ene kompletterade den andre på det mest utsökta sätt. Han var mannen med idéerna, jag mannen som han suggererade till att genomföra dem. Innan jag berättar vidare borde jag kanske tala om att min vän Poeten är oerhört bekväm av sig. Andra människor skulle kanske helt rätt säga att han är lat, men hans lättja ligger i varje fall inte på det

tänkande planet. Dessutom har han en otrolig förmåga att träffa rätt människa i rätta ögonblicket och få den rätta idén just när den verkligen behövs.

Sålunda kom han en dag i slutet av ett av krigsåren, oklanderligt klädd som den perfekte dandyn och med ett milt småleende lekande på de smala läpparna, talande dessa ord till mig:

— Min vän! Jag hoppas att dina relationer till den omgivande verkligheten är goda. Att du inte är rädd för stegar, tåg, trådrullar, röda tefat, doften från pelargonium zonale, bryggarhästar eller telefonlurar. Det är väsentligt att du inte har några som helst aversioner till något som har med telefoner att göra. Det är nämligen på det planet som vi skall samverka.

— Skall jag ringa åt dig? Till vem och varför?

— På den första delen av din fråga kan jag svara obetingat ja. På den andra kan jag ge dig ett fullt uttömmande svar först sedan du följt mig hem och druckit en kopp te med mig.

Någon, som inte känner min vän Poeten, skulle kanske ha funnit hans tal tillkrånglat och uppstylat. Men jag, som vet att han alltid har en verklighet bakom sina ord, tvekade inte ett ögonblick. Så snabbt sig göra lät förflyttade vi oss till Poetens bostad ute i en av Stockholms södra förorter. Under färden talade vi om helt likgiltiga ting, kommenterade tidningarnas löpsedlar, diskuterade en längre stund sömnlöshetens inflytande på fåraveln i Främre Orienten och

inte förrän Poeten lagt sig bekvämt tillrätta i sin sköna säng, balanserande en nästan genomskinlig teskål i sin vänstra hand, fick jag veta orsaken till varför han sökt upp mig. Eftersom ni, som inte känner min vän Poeten lika bra som jag, kanske skulle finna hans sätt att tala allt för lakoniskt, skall jag försöka berätta vilken idé som upprunnit i hans väl rationaliserade hjärna.

Det var ont om ballonger det året. Man skulle kunna säga att det var den stora ballongbristens år. Orsaken till denna ballongbrist klaggjorde Poeten för mig på det mest förträffliga sätt.

Han talade om export- och importlicenser, om svårigheten av att få sådana, men han talade framför allt om den stora brist på ballonger som rådde i landet.

Min vän Poeten hade, som jag förut sagt, en enastående förmåga att träffa den rätta personen i det rätta ögonblicket. Nu hade han, mitt i den stora ballongbrist som rådde i landet, träffat en man som var innehavare av ett parti ballonger. Så som Poeten beskrev det fick jag snart en känsla av att det ballongparti som han var i besittning av var kanske det enda i hela världen. Eftersom det var i slutet av året och nyåret närmade sig med raska marschkälv, tog Poeten fram telefonkatalogens yrkesregister, slog upp restauranger, placerade en dagstidnings annonssida där intill och — lutade sig så åter bekvämt tillbaka i sin säng.

Den intelligente läsaren har redan

funderat ut vilken genial plan som fötts i Poetens hjärna. På tidningens annonsida talade ett flertal restauranger om nyårsaftonssupéer, till nyårsaftonssupéer brukar som bekant höra ballonger, även om de inte brukar stå på matsedeln. Min vän Poeten var ägare till de enda ballongerna i landet, kanske till de enda ballonger som fanns i hela världen. *Violà tout!* Min uppgift var att tala om för huvudstadens källarmästare att min vän Poeten var den som skulle rädda deras ära på nyårsafton. *Inga ballonger, ingen nyårsafton*, i varje fall ingen riktig nyårsafton, det skulle bli vårt valspråk.

Min vän Poeten låg mjukt bakåtlutad när jag grep telefonluren för att ringa upp det första numret. I hans vänstra hand höll han åter den nästan genomskinliga teskålen, en cigarrett vilade som ett sjätte finger mellan två andra fingrar i hans högra hand. Hans högra ben vilade över det uppdragna vänstra, en svart toffel vippade rytmiskt på hans fot. När jag slagit den sjätte siffran i telefonnumret kände jag hur förväntningarna strömmade mot mig från Poeten. Han drog ett djupt bloss på sin cigarrett, toffeln slutade vippa och den förväntansfulla stämningens skirhet löstes upp. Numret tutade upptaget.

Någon undrar kanske varför Poeten inte själv ringde och sålde ballongerna. Ack, fåkunnige! Har jag inte sagt att Poeten inte lyckats sälja en enda av sina dikter, att hans språk var svårt att förstå till och med för källarmästare, att det krävdes månader av intim samvaro för att över huvud förstå vad han menade? Ingen kan väl begära att Poeten skulle behöva ändra sitt sirliga språk därför att han lyckats få fatt på de enda ballongerna i hela världen. Och vem vill begära att Poeten skulle umgås i månader med en källarmästare för att denne

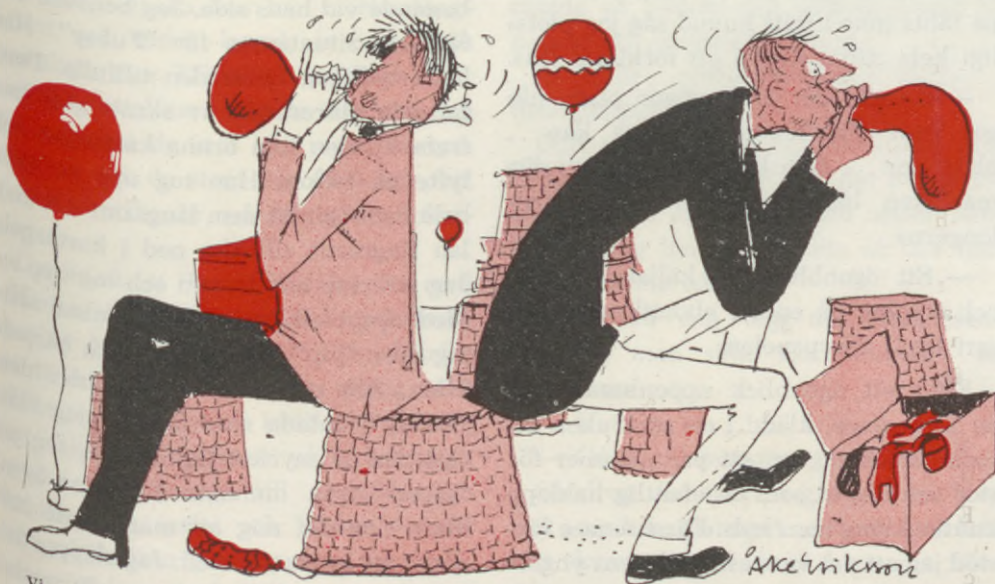
Poeten avskyr långt hår, helskägg och opressade byxor...

så småningom skulle förstå att Poeten ville sälja ett gross ballonger till honom? Eller att en källarmästare i månader skulle umgås med Poeten?

Nästa gång jag slog telefonnumret kom jag fram och bad att bli kopplad

direkt till källarmästaren för ett personligt samtal. Efter en lång stunds väntande med oupphörligt knaster i telefonen, fick jag äntligen tala med honom. Jag talade om för honom att det inte skulle kunna bli någon riktig nyårsstämning utan ballonger, att det var den stora ballongbristens år och att jag och Poeten var i besittning av de enda ballonger som fanns i landet, kanske de enda i hela världen. Han svarade att nyårsstämningen i mycket liten grad berodde på ballongerna, att han inte visste om det var den stora ballongbristens år och han hyste ett stilla tvivel mot det faktum att vi var i besittning av de enda ballongerna i hela landet, kanske de enda i hela världen. Men att han trots detta skulle ha ett gross ballonger av olika färg och format, levererade mot faktura på nyårsaftons eftermiddag. Jag bugade mig djupt när jag lade tillbaka luren i dess klyka. En riktig hovmästarbugning, skulle jag vilja säga.

Poeten vippade åter glatt med sin tof-

Vi satt på en upp och nedvänd tvättkorg, vände varandra ryggen, och började blåsa upp ballongerna.

fel. Han hade ställt ifrån sig den nästan genomskinliga teskålen. Den stod på bordet och såg ut som två väl hopsatta och mjukt formade blomblad.

Så förflöt en angenäm eftermiddag. I varje fall fann Poeten den mycket angenäm. Då jag gjorde en kort paus i mitt ringande talade han om att han låg och tänkte på den bristande kongruensen mellan Platons och Xenofons "Symposium", att denna litteraturart åter borde komma till heders etc., etc.

När jag, efter ett otal samtal, lyckats placera det enda ballongpartiet i hela världen bjöd min vän Poeten åter på te. Han komplimenterade mig för min eminenta talekonst, för min förmåga till nyansering i förhållande till lyssnarens rytm och meddelade slutligen att jag kunde hämta min belöning ute i garderoben. Jag gick dit och fann ett flertal bruna kartonger staplade på varandra. Ur en av dessa kartonger räknade jag upp 144 stycken ballonger av olika färg och format. Poeten steg upp och skrev ut en faktura som löd på kronor 74:—. Han kvitterade den, frågade om jag var nöjd med detta belopp eller om jag ville vara vänlig att som gåva mottaga ytterligare ett antal ballonger för leverans på nyårsaftons eftermiddag. Jag förklarade att jag var nöjd, att 74:— inte var någon dålig eftermiddagsförtjänst även om jag skulle få vänta med inkasseringen av beloppet till nyårsafton. Under ömsesidiga hedersbetygelser skildes vi och jag åkte hem för att invänta nyårsafton.

När nyårsafton kom steg jag tidigt upp, tvättade mig noggrant, strök min enda vita skjorta, pressade min bruna slips och rakade mig omsorgsfullt två gånger. Annars brukar det få räcka med en gång. Poeten rakar sig alltid två gånger.

Då jag med gott samvete kunde anse att det var nyårsaftons eftermiddag (klockan var några minuter över tolv) åkte jag in till staden. Under min vänstra arm bar jag den skokartong som innehöll de 144 ballongerna. En splittrad del av det som en gång varit de enda ballongerna i hela världen. På vägen till restaurangen träffade jag min vän "Fubsy", som inte alls gör skäl för det namnet. Han är inte alls kort och tjock — snarare tvärtom.

Smeknamn har ju som bekant en förunderlig förmåga att framhäva just de egenskaper som någon mest saknar. "Fubsy", som han för övrigt också själv kallar sig, var fullkomligt pank. Jag talade om för honom att så även var fallet med mig, men jag pekade hemlig-

hetsfullt på skokartongen och visade honom den kvitterade fakturan.

— Sjuttifyra bagis, sa "Fubsy". Mycket stålar, dyra ballonger.

— Dom enda i hela världen, sa jag.

— Kanske i hela universum, sa "Fubsy". 50 öre styck och två spänn för transporten. Jag anar Poetens hand bakom skrivtecknen.

— Just det, sa jag. Han åker taxi och placerar ut dom andra ballongerna.

— Poeten går aldrig, sa "Fubsy".

— I varje fall inte frivilligt, sa jag.

När vi kommit fram till restaurangen bad jag "Fubsy" vänta några minuter medan jag levererade 144 ballonger av olika färg och format. Efter en längre stunds irrande hit och dit träffade jag så småningom på källarmästaren. Med en djup bugning lämnade jag fram skokartongen och stack fram fakturan.

— Det var ballongerna, sa jag.

Källarmästaren såg sig förvånat omkring, som om han sökte något. Oändligt försiktigt lyfte han locket till skokartongen och tittade.

— Är dom inte uppblåsta, sa han.

— Uppblåsta? Ni menar... uppblåsta. Nej...

— Då måste jag låta köpet gå tillbaka. Vi har ingen användning för ouppblåsta ballonger. Han fnyste lätt föraktfullt.

I det ögonblicket raserades hela min värld, allt snurrade runt som ett hastigt roterande hjul. Jag kände hur min ansiktsfärg skiftade. Från rödaste rött till indignerad indigo. Så småningom började allt snurra långsammare, källarmästaren lösgjorde sig ur den virriga bilden. Han stod och räckte fram skokartongen mot mig.

Var det någonting jag just i det ögonblicket absolut inte önskade så var det att taga emot skokartongen. Min hjärna arbetade förtvivlat på en lösning av detta problem. Som om en tusenwattslampa tänts inne i mitt huvud såg jag plötsligt hela situationen i ett förklarligt ljus.

— Kanske det finns någon plats, något rum. Någonstans där jag kan... blåsa upp... Kanske ett ledigt rum där man kan blåsa upp ballonger... ballongerna.

— Ett ögonblick, sa källarmästaren, och tryckte på en vit ebonitknapp som satt intill dörrpanelen.

Efter ett ögonblick uppenbarade sig en liten gosse, klädd i en nystruken vit rock. Rocken var ett par nummer för stor och såg ut som en ofantlig haklapp knuten kring hans hals. Först senare förstod jag att det var restaurangens yngste smörgåsnisse.

— Visa denne herre till strykrummet i vindsvåningen, sa källarmästaren.

Audiensen var slut. Med den lille nissen trippande framför mig bar det av in genom dörrar, ut genom dörrar, uppför trappor, nedför trappor, genom korridorer och slutligen öppnade han med en sirlig bugning dörren till ett rum som otvetydigt kunde kallas för ett strykrum. Jag dröjde med att gå in, kastade ömsom en blick på skokartongen som källarmästaren stuckit under min arm, ömsom en hjälplös blick på den lille mannen i den ofantliga haklappen.

— Det står en man utanför restaurangen och väntar. En man som lystrar till namnet "Fubsy" och som har en omisskännlig likhet med en mindre svajmast. För honom till strykrummet.

— Svajmast, "Fubsy", strykrum, repeterade det från det lilla huvud som stack upp ovanför den ofantliga, vita haklappen.

Mina ben hade samma spänst som två kokta sparrisar då jag tog kurs på dörrhålet och gick in i strykrummet. Fast hålet var ganska brett klarade jag det med nöd och näppe. Ett kort ögonblick touchade jag dörrhålets båda sidor. I dörrkarmen fanns märken efter de tvättkorgar som burits in. En del av dessa tvättkorgar stod uppstaplade i ett hörn. Jag vände på en, satte skokartongen på golvet och mig själv på den uppochnevända tvättkartongen. Jag slog händerna för ansiktet och stödde mina armbågar mot knäna.

Jag såg mig själv som ett den absoluta uppgivelsens stilleben. En man, ett strykrum och 144 ouppblåsta ballonger. För att nu inte tala om tvättkorgen. Jag väcktes ur mina drömmar av det råaste skratt jag hittills hört. När jag såg upp stod "Fubsy" i dörrhålet. Den lille mannen med den ofantliga haklappen stod bugande vid hans sida. Jag behövde inte förklara situationen för "Fubsy". Han hade tydligen fattat den tillfullo. Fortfarande vibrerande av skratt gick han fram till den lilla bruna kartongen och lyfte på locket. Han tog upp en näve ballonger och lät dem långsamt sila mellan fingrarna tillbaka ned i kartongen. Jag sträckte mig framåt och tog upp en. Med djupt allvar i mina rörelser satte jag dess "pip" till munnen och började blåsa. Allt större och större blev den. "Fubsy" slutade skratta. När jag blåst upp den så mycket jag orkade, tog jag "pipen" från munnen. I samma ögonblick slog det mig att man borde haft något att knyta till med. Jag släppte den och den tog ett långt hopp allt medan

(Forts. å sid. 21)

Den första festen

HAN HETER STURE och har aldrig förut varit på festplatsen. Därför känns allt så underligt när han passerar grindarna och ser alla lamporna som tindrar i många många färger, ser alla de färgglada stånden där man säljer allting från äpplen till lotter med finfina vinster. Allt är så nytt för honom. Gänget i vita rockar som spelar vid dansbanan. Människorna som dansar runt runt. De som kastar pil. De som skjuter med gevär. Allting. Han har aldrig tidigare varit på fest fast festplatsen ligger alldeles intill där han och föräldrarna bor. Ändå har han gått och läst och han har mörka långbyxor och mörk kavaj, ja han är ju egentligen stor. Många av grabbarna har varit på festplatsen fast de inte gått och läst och fast de inte har mörk kostym som han och de stora har. Han har sett glopar i kortbyxor som har gått till festplatsen.

Det är så att Stures föräldrar är med i Missionsförsamlingen. De är missionare säger grabbarna och skrattar. Därför att de är missionare har han aldrig varit på festplatsen förrän i kväll. Förut hade han alltid bara suttit på gräsmattan hemma och lyssnat till musiken och skrattnen och sorlet och larmet — allt detta silade över grantopparna när kvällarna var lugna och stilla.

Men han hade aldrig varit på festplatsen därför att det var synd.

I stället fick han nöja sej med att sitta och titta på människorna som drog förbi på vägen strax intill. Då brukade det brinna till inom honom och han tänkte då: När jag blir stor... vänta bara... när jag blir stor! Då ska jag visa...

Ibland gick grabbar som han kände förbi på vägen. Då kändes det svårast. Till och med sådana som inte gått och läst och som inte hade någon riktig kostym gick förbi ibland. Då och då gav de honom gliringar och retade honom. De stannade vid staketet, ställde sej och tittade på honom och pekade finger åt honom och skrattade. Och sa:

— Hi hi... titta Religiösen! Hi hi... titta Religiösen!

Och man pekade och skrattade och hade roligt åt honom och det brann av ilska i hans inre och sedan under hela kvällen låg han och tänkte ut hur han skulle kunna hämnas.

— Gå in och lägg dej, Religiösen! brukade man säga. Barnkammaren är stängd nu...

— Hi hi hi hi...

— Gå in till mamma, gosse...

Så drog de vidare i grupper — bort mot musiken, glammet... livet! Och han satt kvar. Ibland knöt han sina händer...

Men nu i kväll är allting så annorlunda. Nu är han själv med! Nu ska de få se, grabbarna... Då och då tittar han efter dem men ser ingen. Det är mycket folk. Det är första festen för säsongen, det ska tändas värkase och det dallrar vår i luften. Han går omkring och tittar, han skjuter mössan upp i pannan och slukar allt med giriga ögon. Nu är han på fest. Som de andra! Som de stora! Han stoppar händerna i byxfickorna och visslar sej fram i trängseln. Han går bort mot värkasen, den reser sej stor och grön mot den sammetsblå vårhimlen.

Värkasen ja... Det är mycket på grund av den som han är här... Det var när han nämnde om den som han fick lov att gå. Men inte in, förstås. Nä, han kunde se den utifrån.

— Du kanske till och med skulle kunna se den härifrån gräsmattan, sa modern.

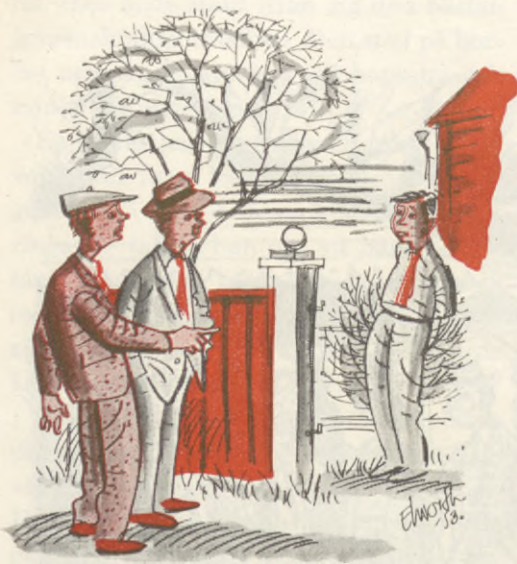
— A... låt honom gå ner och stå vid ingången och titta, sa fadern till slut.

— Det är en stor kase, propagerade Sture. Det är den största som funnits...

— Men du går inte in, sa modern.

— Nää, sa han.

Men nu är han i alla fall därinne. Han är ung, han har finnar i ansiktet, händerna i byxfickorna och han visslar och det är vår och han är på sin allra första fest.

"Gå in och lägg dej — barnkammaren är stängd"...

Plötsligt får han syn på ett par av grabbarna och han tänker att nu ska han gå rakt förbi dem... rakt framför näsan på dem och visa... Det är Lars den ene, han har gått och läst och har riktig kostym. Och så har han därtill hatt, det har inte Sture ännu. Det tycker modern är för tidigt. Hon tycker att tids nog hinner han bli stor. Det är också en annan sak som gör att han känner särskild respekt för Lars. Det är så att Lars röker. Ibland snusar han. Man säger till och med att han en gång har tagit en sup.

Lars har sällskap med Evert, han har inte gått och läst utan han har golfbyxor. Och fast han inte har gått och läst så har han hatt. Det gör att Sture har en del respekt för honom också. Han har i alla fall hatt!

De upptäcker Sture. Först så står de stumma och ser på varann. Därefter tar Lars några steg framåt. Evert följer efter, han når bara till axlarna på Lars. De stannar på nytt och ser på varann. Därefter ser de båda på Sture.

Det är Lars som först får mål i mun:

— Nä men va i hel... nä men va... va ser jag, va?

— Det här va märkligt, säger Evert.

— Tror jag mina ögon? undrar Lars och tittar på Evert och tar under tiden upp en dosa med snus och kröker fingrarna och formar en pärla som han under tystnad och andakt lägger in under överläppen medan Evert som är mindre och som inte har gått och läst och som inte har riktig kostym står och tittar beundrande på honom. Och säger:

— Sannerliiigen... det är ju Religiösen.

— Jaa, smackar Lars och rör vid hatten. Evert rör också vid hatten.

— Är det du, Religiösen? undrar Lars

och tar ytterligare ett par steg fram mot Sture. Hur kan det här hänga ihop? Får du gå hit, va? Hur kan det här hänga ihop?

— Morsans hans är väl på bönhuse, säger Evert till Lars.

— Är hon, Religiösen? undrar Lars och spottar en pärla.

Men Sture svarar inte. Han rätar på sej och går förbi.

— Har man sett, säger Lars. Lillpojken har visst blivit mallig också...

— Ska vi snyta honom? undrar Evert och ser på Lars.

— Det vore lagomt, säger Lars och står en stund tankfull. Det vore lagomt, upprepar han. Om vi skulle ta och snyta

Och nästa dans går han fram till flickan. Han vet inte själv hur det går till — plötsligt står han framför henne och bugar sej, hon ser på honom en liten stund, undrande...

honom. Han spottar på nytt och tänker en stund med händerna djupt i byxfickorna.

Men då upptäcker de att Sture redan är försvunnen i folkmassan och de vandrar fram till några andra grabbar som de känner.

De berättar det märkliga för grabbarna: Religiösen är på fest...

Sture går ner mot dansbanan. Där är det mesta folket samlat. Medan han drar iväg dit ner så tänker han — nu fick de se, grabbarna... nu fick de! Och han känner sej stolt, han visslar och småskrattar för sej själv.

Gänget som spelar håller upp ett tag. De tar upp en cigarett, sätter den i mungiporna, tänder. Gänget blossar en stund. Alla de som vill dansa står otåliga och stampar i marken med fötterna. Två som

blivit bra fulla vinglar sej fram genom folkmassan.

— Triderriderii, sjunger en.

— Ska dom inte tända kasen snart, va? säger den andre och stannar mitt framför en dam som emellertid ser förnärmat ut och drar sej undan. Sabla kvinns, fortsätter han och går vidare.

— Triderriderii, sjunger den andre.

Nu klämmer Gänget i med en ny bit, folket börjar röra på sej. Grabbarna bjuder upp, de går fram till flickorna och bugar sej framför dem och flickorna följer med och de går upp på dansbanan och där tar grabbarna om flickorna och så svänger de och dansar. Allt fler och fler går upp på dansbanan, ja det blir nästan alldeles tomt därutanför.

Sture tittar på dem som dansar och han tänker att man borde absolut våga dansa. Han vet att det inte är så svårt — han har varit med en gång när grabbarna provat dansa med varann på fotbollsplan.

Man borde absolut dansa! Han tittar på dem som svänger om — männen håller sina flickor nära intill sej, ja en lägger till och med sin kind mot hennes. Han tänker att man borde absolut ta och dansa.

Men han blir stående. Han blir stående länge. Han står som fastnaglad, den ena dansen efter den andra. Då och då tittar han på de flickor som blir stående kvar nedanför dansbanan — de som ingen dansar med. Hans blick stannar än vid den ena, än vid den andra och han tänker: den, den skulle jag vilja dansa med...

Till slut är det bara en flicka han tittar på. Hon är ganska liten, hon är klädd

Sture hör att grabbarna är efter — Lars och Evert i täten — men han vänder sig inte om...

i röd klänning och hon ser blyg och snäll ut — henne vill han dansa med. Han tycker att också hon ser på honom. Han tänker att säkert vill hon dansa med honom, det syns... Men han vågar inte. Den ena dansen avlöser den andra. Han vågar inte. En gång är han faktiskt på väg, han går några steg, han tänker: det är inte svårt... det är inte svårt!

Men han vänder. Han vågar inte. Plötsligt ser han några av grabbarna — Lars är med, han har en cigarrett i mungipan. Evert är också med, han håller sej nära Lars. Så är det några andra som har slagit en ring omkring dessa två. Sture känner dem alla. De går fram till dansbanan. Några hänger över räcket.

Då tänker Sture: nästa dans... nu ska jag visa dem...

Och nästa dans går han fram till flickan. Han vet inte själv hur det går till plötsligt står han framför henne och bugar sej, hon ser på honom en stund, lite undrande, men så nickar hon, går med...

Först när han är uppe på dansbanan fattar han det hela. Då blir han rädd. Men nu måste allt fortsättas, fullbordas. Han lägger ena armen om flickans midja som de andra gör. Han letar efter ord, han känner att han måste säga någonting men han hittar inga ord och det gör honom förtvivlad och när de tar de första stegen råkar han trampa henne lite och det gör honom ännu mer förtvivlad. Men några ord hittar han inte, det känns outhärdligt när han inte hittar några ord.

Det går lite bättre. Det går bättre och bättre och han hittar några ord:

— Det var vackert, säger han.

Hon nickar. Han blir glad. Han finner fler och fler ord.

— Det är härligt med våren, säger han. Att dom inte tänder kasen...

— Jaa, säger hon.

— Brukar ni gå hit ofta? säger han och nu ser han på henne, hon är vacker men han ser att hon är äldre än honom.

— Inte särskilt, säger hon.

— Jag tror inte jag sett fröken förut, säger han.

Hon svarar inte.

Nu har han nästan helt glömt grabbarna — tills han plötsligt hör ett skri från Lars. Jo, Lars skriar — han har sett honom. Han talar om för de andra grabbarna, han pekar:

— Där... där... TITTA RELIGIÖSEN DANSAR...

— Nää...

— Jo. Titta...

— Jaa.

— Hi hi hi hi...

Han och flickan dansar alldeles förbi grabbarna — som plötsligt står alldeles stumma nu. Han ser knappt åt dem. Men han blir nervös, han trampar flickan. Det känner han. Han letar efter ord. Han hittar flera stycken.

— Förlåt, säger han. Jag är lite ovan... det var bra länge sen jag dansa...

— Föralldel, säger flickan.

När de går ner från dansbanan ropar man i högtalaren att nu ska vårbrasan tändas — och allt folket drar iväg dit upp och Sture söker efter ord medan han ännu håller hennes arm. Till slut säger han:

— Skulle... skulle vi inte... det skulle kanske vara roligt titta... Han nickar bort mot brasan.

Först när han kommer ut på vägen saktar han in farten.

— Kanske det, säger hon.

Och de dras mot folkmassan bort mot kasen. Och plötsligt flammar det till, man har tänt. Det dröjer inte länge förrän de röda och gula lågorna slickar den sammetsblå vårhimlen och människorna larmar och ropar ty nu är våren här, nu vet alla att våren är här...

När de kommit halvvägs mot kasen hör Sture att grabbarna är efter. Lars och Evert är i täten, han hör det. Men han vänder sej inte om. De kommer allt närmare och närmare.

— Inte är det mycke att hänga i gran, säger Lars.

— Nää, säger Evert.

— Men kan nån begripa, säger en annan av grabbarna, kan nån begripa... att Religiösen vågar dansa... och så upp i alltihop så ordnar han kvinns!

— Det är väl ingen sak att få tag i såna där, säger Lars, han tänder en ny cigarett.

— Nää, säger Evert. Det är ingen sak... Han rätar till hatten.

Flickan vänder sej om och tittar. Då gör Sture det också.

— Aa... fröken, säger Lars. A... kom få vi pratas vid, va? Den där skol-kisen... det är väl inget. A... fröken, va...

Men hon bryr sej inte om vad Lars säger. Då blir Sture mycket glad.

När folket en stund stått invid kasen drar de sej på nytt ner mot dansbanan. Gänget börjar spela. Sture går också dit ner, han håller sin flicka under armen. När de går förbi grabbarna står de först stumma. I deras ögon finns nu respekt och beundran.

— Han går visst stadigt, säger en av grabbarna.

— Inte är det mycket att gå med... nog har man väl lite smak, säger Lars besviket och kastar ifrån sej en halv-rökt cigarett.

— Jaa, säger Evert. Lite smak bör man ha... inte såg hon särskilt ut...

De blir stående nere vid dansbanan, han och flickan. Han letar efter ord, han finner ord och vinden är varm och ljuv, kasen kastar eld mot himlen, det är nästan ljusst fast det snart är natt — det är vår. Han frågar om de ska dansa. Hon säger att de gott kan stå en stund, hon drar armen till sej och öppnar handväskan, får tag i en spegel som hon speglar sej i. Hon ordnar till håret.

Det är då det sker — mannen kommer så plötsligt fram, det är en riktig man, han har kavajkostym och hatt och han talar med grov röst.

— Får jag lov? säger han och bugar sej och hon lägger ner spegeln i väskan, knäpper igen väskan och ser på honom. — Fröken kanske är upptagen? säger han leende och ser på honom, Sture. Som känner att han blir blossande röd.

— Visst inte, säger flickan och mannen fattar hennes arm och de drar iväg med alla andra upp mot dansbanan.

Då springer Sture. Han gör en lång omväg så att inte grabbarna ska se honom. Först när han kommer ut på vägen saktar han in farten. Han andas tungt, allt känns underligt. Han vet inte hur allt har gått till. Han går hemöver, han sparkar till en sten. Saknad och vemod bränner i hans inre. Nu hör han åter musiken på avstånd. Han ser elds-lågorna, de når inte längre himlen. Våren dallrar i luften, det är grönt på ängarna och himlen är blå som sammet och han, Sture, har varit på sin första fest och allting känns så underligt och han börjar undra över livet.

En vy över Paris och Seine.

MED BIL GENOM HOLLAND OCH BELGIEN TILL PARIS

Av Roland Ekström

ATT FA SEMESTRA i Frankrike och enkannerligen i Paris anses av många som höjden av lycka. Frankrike är utan tvekan ett intressant och mångfasetterat land. Där finns tolerans och förståelse för de många individuella särdragen — förmodligen mycket därför känner sig konstnärer hemmastadda i landet. Där finns mängder av pittoreska småstäder, byar och restauranger osv., men där finns även ett flertal andra inslag som kanske inte lämpar sig så väl i turistpropagandan och som väl många Frankrikebesökare inte ägnar så mycken uppmärksamhet. Något av det ovannämnda skall den här artikeln beröra, men dessförinnan kan det kanske vara lämpligt att berätta lite om resan ner till Paris.

De svenska och danska genomfartsvägarna är vackra och behagliga att köra bil på. Ja, de är i många stycken faktiskt bättre än både de tyska och franska vägarna. De berömda tyska autostradorna är visserligen raka och enkelriktade, men de är å andra sidan gjutna i block vilket medför att skarvarna klappar och slår så att man tidvis har en förnimmelse av att åka tåg. Autostradan har även en mittskarv som

”drar” lite obehagligt i framhjulen, då man byter sida vid omkörning. Den perfekta och riktiga organisation som ligger bakom autostradans alla förträffliga vägskyltar är en service åt bilisten som våra myndigheter här hemma ännu står ganska främmande inför.

De franska vägarna och i någon mån de holländska och belgiska är ganska smala, krokiga och kupiga. I det tätbefolkade Belgien ligger byar och småstäder så tätt att medelhastigheten måste bli rätt låg, om man inte vill riskera att

krocka eller köra på någon människa. Läger man därtill att samtliga vägar på kontinenten är fyllda av väldiga ”långtradtåg” som både kör hårt och tar upp en dryg del av den ofta smala vägbanan inser man lätt att speciellt de holländska och belgiska vägarna inte är några rännarbanor.

Då vi i början av juni i år for ner genom Holland möttes vi av ganska kyligt väder. Oeldade hotellrum och otäta fönster gjorde att man frös ordentligt. Holland är — om man bl. a. tänker på dess många vackra hus — en upplevelse värd att göra. Ofta är boningshusen och ekonomibyggnaderna sammanförda till ett enda hus. Allt är så rent och prydligt att vad som är ladugård och vad som är boningshus endast bestämt kan avgöras med hjälp av det olika utseendet. Holland i ett nötskal, det är röda tegelhus i ett platt uppodlat landskap med ett oräkneligt antal små och stora kanaler. Man kan livligt föreställa sig att rattfyllerister och fartdärar ganska lätt hamnar i någon kanal.

*

Holländska språket har drag av både tyska och svenska, det går hjälpligt att läsa, men när det talas begriper man

Den tyska autostradans breda cementband rusar fram i flackt landskap.

inte mycket. Då vi passerade Groningen — en stad i norra Holland — upptäckte vi i utkanten en bensinmack och framför den en stor skylt i vitt med blå bokstäver. Där stod: Svenska talas. Vi behövde visserligen ingen bensin, men stannade i alla fall. Det kunde ju vara intressant att se vem det var som talade svenska. En liten plirig blåställsman i 50-årsåldern visade sig vara den som satt inne med språkkunskaperna. Han hade på mycket kort tid och på sin chefs initiativ lärt sig en rätt hygglig svenska med hjälp av en linguaphonkurs. Vi talades vid en stund och fick även veta att han förutom holländska behärskade tyska och malajiska, det senare språket hade han lärt sig i de holländska kolonierna. Att han sedan när vi for vidare sade goddag, goddag istället för adjö förlät vi honom för hans vänliga plirighet. Men nog föreföll skylten som annonserade språkkunskaperna i största laget.

Efter att ha krånglat oss förbi mängden av vilt cyklande holländare gled vi utan någon belgisk gränskontroll in i det betydligt smutsigare och mera verkstadsbetonade Belgien. På vägen ner mot gränsen hade två holländare liftat med oss. De skulle till sitt hem i södra Holland, men måste på grund av översvämningarna åka genom norra Belgien för att kunna komma fram dit. Det blev en redig omväg. I Belgien blev bilparken helt annorlunda. Välmående belgare susade fram med väldig speed, mjukt tillbakalutade i amerikanska dollargrin. De besvärliga långtradarna körde fortare och hänsynslösare än annorstädes. På autostradan från Antwerpen till Bryssel låg långtradare och körde om varandra i 80—90 km:s fart. En sådan omkörning kunde ta 2—3 km i anspråk.

Innan Bryssel övernattade vi på ett hotell i Antwerpen. Rummet var kallt och oeldat och låg fyra trappor upp. De översta tre trapporna var fyllda av en föga angenäm lukt som gjorde att man blev ganska skeptisk mot hela hotellet. Men personalen föreföll att vara vänlig och trevlig. Före sovdags tog vi en liten promenad och irrade bort oss ett tag på några mörka smågator. Här och var utefter husväggarna stod kvinnor tillhörande lätta gardet droppstill, utrustade med handväska, silkesstrumpor och väl åtsittande dräkt eller klänning. Det var som att se prototypen på en lättfärdig kvinna såsom hon ofta framställs på teater. Efter att ha tagit oss igenom några smått kusliga gator, var vi välbehållna tillbaka till hotellet.

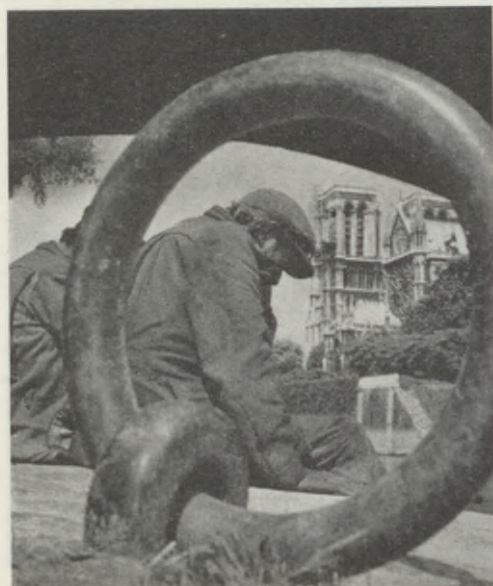
Omedelbart utanför Bryssel ligger

Den franska nationalförsamlingen — huset vid Seine där franska statens makt och vanmakt manifesteras.

slottet Laeken. Vi stannade och tittade på dess pampiga elegans och tänkte på den heta kampen för och emot monarkin som hade hotat att klyva Belgien i två hälfter. När jag tog en bild av entrén stramade vaktposten pliktskyldigast upp sig. Bryssel visade sig vara en livlig stad med en ganska hårdför trafik. Att bryta trafikströmmen och köra tvärs över en starkt trafikerad gata lät sig inte göra, trots intensiva försök... Men vi måste vidare, valutan var knappt tilltagen och huvudmålet Paris.

I Frankrike på väg till Paris. Vägen är otrevligt kupig och smal och går ofta genom primitiva bondbyar. Mellan de tätliggande husen i byarna kan man då och då se en stöddig gödselhög, ohygieniskt nära öppna fönster. Efter en häf-

Många människor i Paris lever i en för oss rätt okänd misär.

tig åskskur med ljungande blixtar blev det rätt hyggligt väder och vi stannade för att få lite förfriskning i en typisk genomfartsby. Medan vi satt där, dundrade råoljestinkande landtåg genom byn, en och annan av dem stannade och den svettige chauffören svalkade sig några minuter med en öl. En gammal bondkärra skramlade gatan fram på järnhjul. En halvsovande gubbe med sin huckleprydd gumma satt på flaket. Just när vagnen passerade oss ramlade järnbandet av på det främre hjulet och vagnen fortsatte en bit studsande på ekrarna, innan gubben upptäckte vad som hänt. Då blev det ptooo och så fick gumman kuta hem efter några verktyg så att den museimässiga vagnen kunde göra tjänst igen. Man har inte bråttom här och tydligen kommer man inte heller på den tanken att skaffa sig gummi-hjul, trots alla moderna bilar som mjukt och smidigt susar förbi. Den franske bonden är benhårt konservativ och det som inte händer i hans by, det angår honom inte.

*

Klockan halv nio en vardagskväll rullade vi in i Paris. Det var ljumt och skönt och halvskymning. Trafiken var måttlig men luften fylldes av en massa meningslöst signalerande. Den som är van vid tyst trafik reagerar med obehag till att börja med inför signalerna, men man blev rätt snabbt lika döv som fransmännen själva. Det är kanske bäst att med en gång säga något om Paris-trafiken. Har man kört i Stockholm är det inte speciellt svårt att köra i Paris.

Några pittoreska bouquinistånd utefter Seine.

Den markanta skillnaden är den att i Stockholm håller bilisten i allmänhet sin fil, men i Paris kryssar bilarna fram och tillbaka över gatan. Det hela påminner om att köra radiobil på Gröna Lund. Parisgatorna är breda och Seine har många broar vilket gör att trafiken flyter undan rätt fort — till skillnad mot i vår illa planerade huvudstad med sina få broar och trånga gator. Om man i Stockholm kan vara "rättshaverist" och hålla styvt på trafikreglerna, måste man i Paris köra med hänsyn till skärmarna. Oredan i trafiken kan tolkas som ett uttryck för den allmänna ordningen i Frankrike, ansåg Pariskorrespondenten Victor Vinde, när vi talade med honom om problemet.

Att få hotellrum i Paris gick förvånansvärt enkelt. Vi hade adressen till ett och fick rum där. För ett ganska hyggligt dubbelrum betalade vi sjuhundra francs (ungefär kr 10:50) per natt med dricks och allt. Paris är en stad med totalt 5 miljoner invånare. På gatorna kan man se de mest skilda folkslag. Där vi bodde — i närheten av Montparnasse — behövde vi bara göra en kortare promenad för att stöta på åtskilliga negrer och negresser. Många av dem läste säkerligen vid det kända universitetet Sorbonne. Även japaner och kineser såg man påfallande ofta. Vad gäller bebyggelsen i Paris och kanske speciellt den del av norra Frankrike som vi for igenom, så var den gammal och föga underhållen. Som exempel kan nämnas att vi såg aldrig ett nybygge under vår resa i Frankrike! Vårt hotellrum som var av medelmåttig kvalitet bar spår av gammal sliten och förstelnad elegans som lämnats åt sitt öde.

Överhuvud gör Frankrike på en turist från Norden intryck av ett land i stagnation. Bristande organisation skinner igenom på många ställen i samhällsbyggnaden och under vårt besök i Paris hade landet en av sina många och ganska allvarliga regeringskriser. Den ena efter den andra av de kända politikerna fick i uppdrag att försöka bilda regering, men ingen av dem erhöll det erforderliga röstetalet. En av svårigheterna vid regeringsbildning är att få ihop ett program, som kan er hålla bred anslutning. Den franska politiken synes ligga väl mycket åt höger, vilket medför att de radikala partierna ofta röstar emot. Som bekant löstes krisen med att den okände högermannen Laniel fick Nationalförsamlingens förtroende — kanske mest därför att han

Den katolska kyrkans ställning i Frankrike är stark. Därom vittnar bl. a. den hårda kampen mellan stat och kyrka genom tiderna.

var en relativt okänd man. Hur länge han sedan får sitta återstår att se, det blir kanhända bara fråga om en sommarregering. (När denna artikel läses är kanske namnet Laniel glömt för längesen.)

Bakom svårigheten att få fram en regering ligger det franska samhällets många stora problem. Bland dem är väl partisplittningen den mest uppenbara vilken resulterat i att det inte finns något verkligt starkt parti som kan ta ansvar för en enhetlig och välbehövligt uppryckande politik. De regeringsprogram som proklamerats har ofta mist all udd i de många kompromisser som måste göras. Victor Vinde som älskar sitt Frankrike, i vilket land han bott sedan sin ungdom, ser allvarligt på det franska regeringsproblemet. De många regeringskriserna har resulterat i att byråkratins makt växt ut över det vanliga. De täta ministerskiftena gör att de olika departementscheferna inte hinner sätta sig in i sina sysslor, utan många gånger är det dåligt betalda byråchefer eller extra byråchefer som beslutar i ärenden av omfattande karaktär. Den dåliga lönen disponerar ju å sin sida för besticklighet, en företeelse som rimmar ganska illa med den moderna demokratins allmänna anda och syfte.

De franska böndernas oomkullrunliga konservatism har sina verkningar både politiskt och nationalekonomiskt. Och politikerna vågar inte bryta med denna konservatism, för då riskerar de att åka ut ur Nationalförsamlingen vid nästa val. En fransk politiker, inskärper Vinde, har inte som annorstädes väljare bakom sig — nej, han har ett clientel, vars önskemål han är tvingad att ta hänsyn till! Vinalkoholismen t. ex. är ganska utbredd i Frankrike, men ingen politiker vågar av hänsyn till aperitifindustrin försöka minska dess utbredning. Den stora ciderproduktionen som hålls uppe av en allmän tillverkarkonservatism och som staten köper upp för dyra pengar och exporterar med våldsamt förlust, vågar intet politiskt parti röra vid, trots att här finns förnuftiga och för hela landet välsignelsebringande lösningar.

*

Men låt oss lämna det franska samhällets alla svårlösta problem åt sidan och istället ströva omkring lite i Paris. För en nordbo har staden frapperande många smårestauranger och man undrar hur alla dessa kan löna sig. De flesta restauranger har även uteservering på trottoaren, där parisaren sitter och läppjar på ett glas vin eller en

Victor Vinde på balkongen till sin trevliga Parisvåning.

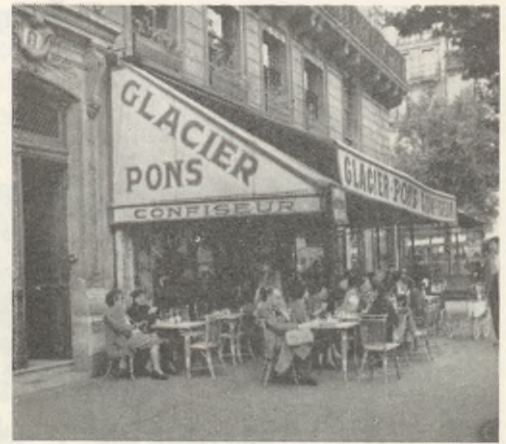
drink av något slag i den ljumma, halvmörka sommarkvällen. De ansträngda kyparna kilar mellan borden och hålls under uppsikt av en bister businessman — ägaren — som sitter bakom disken och ser till att varje nyanländ gäst genast blir uppmärksam. De där trevliga restaurangerna och deras service, det vore något för oss att införa här hemma.

Sitter man på en sådan där restaurang en kväll, behöver man inte riskera att få tråkigt. Ett gammalt original som imiterar någon känd skådespelarroll, börjar plötsligt orera på gatan och efter det rikhaltiga ordsvallet, slutar han med en generöst tilltagen pose. En nerdekad sandwichman som annonserar apache-dans på ett litet skumt ställe, struttar förbi kaféborden och vänder sig mekaniskt runt som en robot för att alla ska kunna läsa hans ryggplakat, samtidigt som han med ett återkommande gällt skrik drar till sig uppmärksamheten. Ett ungt par grälar vid bordet intill och hon är spánt röd i ansiktet av berättigad eller oberättigad harm. En konstnär utklädd i röd 1600-tals adelskostym går över gatan och gör verkliga hovbugningar för alla bilar som har stannat på grund av det röda ljuset. Han vill göra karikatyrteckningar av kafégästerna, det skall bara ta någon minut. Han har föga framgång, men parisaren iakttar honom med ett roat och generöst sinnelag. Det är väl inte alltför galet att tro att samme man i t.ex. Stockholm skulle ha anhållits för förgelseväckande beteende? Det är uppenbart att man i Paris tolererar mänskliga olikheter på ett helt annat sätt än här hemma i Sverige, där folk ofta blir indignerade eller rynkar på näsan åt människor som är annorlunda än de själva.

Frankrike har som bekant även television och vi såg en del av ett program

på en restaurang. Kvalitén var inte särskilt god, de uppträdandes rörelser var struttiga och kantiga som på en gammal stumfilm — man får innerligt hoppas att det var något fel på mottagaren. Vi såg även på en biograf en film som hette "Farlig flicka" (Fille dangereuse) som härmed kan ges betyget: ganska dålig, trots att Jean Gabin gjorde den manliga huvudrollen. Handlingen var uppbyggd efter det utslitna triangeldramats mall. En annan erfarenhet var den att det franska drickssamhället sträckte sina tentakler t. o. m. in i biograflokalen — den vackra flickan som visade oss plats i salongen skulle ha en slant för besväret. Ofta kunde man inte heller få parkera sin bil utan att det dök upp någon med en framsträckt näve. Och att sitta på en stol i Luxembourgträdgården kostade också en liten slant.

Drar man sig en kväll uppåt Place Pigalle — Paris nattklubbcentrum — om vilken stadsdel man karakteriserande kan säga att där gapskrattar Paris och slår sig på knäna, får man vara beredd på att ge ut åtskilliga dricksslantar. Det är ganska besvärligt att gå på gatorna i närheten av Place Pigalle. Varje nattklubb har "inkastare" som står i dörröppningen och formligen försöker dra in gäster. En svensk som hemifrån vant sig vid den motsatta attityden, känner sig lite omtumlad och lätt besvärad. "Inkastarna" pekar som extra dragplåster på skyltlådan utanför nattklubben som innehåller foton av lätt eller helt oklädda skönheter vilka medverkar i programmet. Ett besök på någon av dessa nattklubbar är ganska dyrt, skall man sitta vid ett bord måste man ta en helflaska champagne och den kostar 75 kr. För den som inte vill lägga ut så mycket pengar, finns det möjlighet att ta en drink i baren, vilket blir betydligt billigare. Från baren kan man

Typisk trottoarsservering i Paris.

åse programmet som huvudsakligen är sammansatt av ganska vackra kvinnor och män som av en eller annan anledning exponerar sina välskapta kroppar. Nattklubbarna är enligt vår erfarenhet de enda ställen i Paris där man obehindrat talar engelska. Det är väl förklarligt att det blivit så — vad gör man inte för dollarstarka amerikanare! Nattklubbarna håller sig också med söta flickor som sitter vid bardisken och väntar på att någon ensam herre skall bjuda dem på en drink och prata lite. När man skall ut ifrån en nattklubb, får man som tidigare nämnts, vara beredd på att dela ut några hundrafrancsedlar till höger och vänster.

Så måste vi slutligen lämna Paris och dess röriga men ändå på något sätt smidiga trafik. Vi sätter nu kurs på lilleputtlandet Luxemburg och dess stad med samma namn. I utkanten av Paris upptäcker vi att vi tappat främre nummerskylten, men ett par hyggliga servicemän på en bensinmack målar till en provisorisk skylt åt oss. Många av de franska bondbyarna är varken rena eller pittoreska och man behöver bara köra över gränsen till Luxemburg för att mötas av en annan anda.. Husens

(Forts. å sid. 34.)

En Parisbuss med sin hessa tuta. Bredvid en av de två kvinnliga hästdroskkuskarna som finns i världsstaden. Ofta ser man hästarna trava kring helt oberörda i den myllrande biltrafiken.

Trogen osämja

Stellan Holm

VI VAR PÅ VÄG till starrmyrslätter och jag var åtta år och försökte förgäves ta ut stegen som alla andra. Min äldsta bror gick före och vi befann oss i en lång rad av bybor, slätterfolk med liar, räfsor och matkontar. Det låg dagg i gräset och fåglarnas morgonsång kvillrade och skogsdofterna kändes bedövande fast blandade med våra egna: tobaksrök, becolja och svett. Kring oss svävade mygg och knott i täta moln och det var stilla i luften och skulle bli en varm dag.

Vi följde den vanda stigen över kavelbroar, myrspänger och den sedan gammalt upptrampade stigen mot Dammängarna vid Grundträskån. Det var i samlad trupp alla som hade lotter i Dammängarna för det var vanligt att följas åt. Myrslätterdagarna var som så mycket annat i byn något som förde människorna samman och dessa dagar var inte enbart slit utan också i viss mån ett nöje. Att se starren falla mjukt i strängar för lien och att samlas kring en rykande eld och känna från kaffe-

doft i näsan eller att höra på historier, som liksom bara passade att berättas en nästan lättsinnig sommardag, då varje slätterkarl var sammankopplad med en kvinna, hon som räfsade. Det var mer än en piga, som under en sommarslätter förts åtskilligt närmare den äkta hustruns mer aktade ställning.

I nästa ögonblick har han lagt räfskaftet över knät.

Riktigt sant är nu inte att alla lottägarna kom samtidigt till slättern. Det fanns två som alltid brukade vara före alla andra, som höll sej på sin kant. Det var så denna morgon också, de hade redan kommit igång med arbetet när vi andra var framme.

— Lars å hans kärring ä först ute, som vanligt, sa någon fast det ju egentligen var onödigt att säga. Man visste att det skulle vara så liksom det alltid varit så. Lars och hans Sofia tänkte, som man sa, "mest bara på det jordiska". Fast man tyckte att dom var så pass gamla nu att det kunde vara tid för dem att tänka på att de i alla fall inte fick ta med sej något härifrån. När den stunden kom.

De två var ett märkligt par som man hade roligt åt i byn. De hade följts åt som fästfolk sedan de var mycket unga, men under ideliga stridigheter. För Lars var tungsint och envis eller tjurig om man så vill och Sofia hade lätt för att bli arg och kunde gräla med en alldeles otrolig energi. Lyckligtvis gick hennes

ilska fort över men i gengäld var Lars långsint så det jämnade ut sej.

Ändå höll de samman och gifte sej slutligen när hon var fyrtio år och han några år äldre. De skaffade sej torp och stuga och kor och annat som hör till. De skaffade mer och mer eftersom åren gick medan Lars blev alltmer butter och böjd och kärringen allt mer talför.

Kanske fanns det inte någonstans så mycket sten i marken, som i den by och på det torp de levde. Många av byborna ville åtminstone tro det och nog liknade Lars och Sofias liv mest ett stenviv. För hon var med och bröt sten hon också eftersom de inte hade några barn. Och på vintrarna släpades stenhögarna bort på en kälke och Lars drog och Sofia sköt på. De förlorade ingen tid på osämja för det gick att gräla eller tjura även medan man drog ett lass eller bände med ett spett. Mer än något annat äkta par i byn var de två sammanvuxna, oskiljaktiga.

Lars hade sin myrlott på Dammängarna bredvid min bror. Men det växlades knappast ord över skiljelinjen denna dag lika litet som andra dagar. Jag räfsade åt min bror, Sofia räfsade åt Lars och solen brände på från klarblå himmel. Det skulle bli en påfrestande het dag.

Lars gick sina slag tung som en flodhäst och Sofia vräkte samman höret i drivor som det skulle ske. Eller kanske gjorde hon det ändå inte som hon skulle, för nu vände sej Lars om och mumlade något åt henne och den som kände dom visste att inte var det berömt. Och därmed var det färdigt. De fortsatte båda med sitt men Sofia underlät inte att samtidigt säga vad hon ansåg om karlslokar, som inte trodde att hon kunde räfsa, hon som räfsat sen hon var barn. Åt dem som var flinkare med lien också, för den delen. Och medan Lars fortsatte att slå slag efter slag följde hon honom tätt i hälarna, glömde inte att sköta räfsningen, men skötte grälandet minst lika bra.

— Jag tror det blir åska i dag, sa min bror medan han tog sej en rökpaus. Det är tämligen så hett i luften redan.

Ja, det var verkligen så hett att man kunde vänta åskväder men min bror hade naturligtvis en dubbelmening med sina ord. Just då får vi se hur Lars äntligen tröttnat på att höra vilken usling han är. Det är något nästan ödesdigert beslutsamt över honom när han utan ett ord vänder sej om, går fram till Sofia och rycker från henne räfsan. I nästa ögonblick har han lagt räfskraftet över knät och han är stark, stark som en björn och att bryta av ett räfskraft är ingenting för honom. Bitarna av skaffet slungar han långt ut på myren.

Sofia blir för stunden stum, som om hon fått en propp i halsen. Men inte överksam därför. Hon får fatt på handyxan, som står vid närmaste hässja och med den i högsta hugg kommer hon rusande mot Lars. Hon rör sej snabbt i vändningarna där han är trög och långsam och jag ser min bror bestört stoppa ned pipan för så här skulle väl ändå inte ett byäktenskap sluta. Men han slappnar genast av igen för Sofia har redan klarat av vad hon skulle göra. Med ett enda kraftigt yxhugg har hon knäckt lieorvet och så är Lars' verktyg

också obrukbart. Ändå hugger hon till gång på gång, som om hon ville låta all sin vrede gå ut över ett stycke trä och lien trampas ned i myren och vattnet stänker ur den vattensjuka marken.

Men sedan är det som om båda plötsligt skulle besinna sej och det är ju också på tiden. Det är lång väg till slättern och dagen har knappast börjat och slättervädret är det bästa tänkbara. Och här står de nu båda två utan verktyg. En lång stund står de tysta och Lars snurrar på mössan och kliar sej i de glesa hårtestarna, som han brukar när han inte riktigt vet hur han ska handla. Hans mustascher slokar, byxbaken hänger och Sofia tiger men ännu med yxan i näven och munnen sammanknipen. Men hon verkar ovanligt osäker hon också.

Det är Lars som först yttrar sej.

— Ja vi får väl gå hem då, säger han långsamt.

— Ja, säger Sofia märkvärdigt spak och fåordig.

För en gångs skull är de verkligen eniga om en sak. De plockar samman vad som går att reparera av de förstörda verktygen och Lars tar ryggsäcken och så går de tigande och molokna sin väg.

— Va var de för konstigt med Lars å Sofia i dag, frågar man när vi samlats runt elden till kafferast. Dom brukar väl inte gå hem förrn de blir mörkt.

Och min bror finner det roligt att ha en alldeles färsk och verkligt komisk historia att berätta. Medan elden flammor och kaffet blir starkt och får röksmak och den välsignade solen ser till att starren snabbt blir torr så att man kanske kan ta in den i ladan direkt.

Men historiens huvudpersoner levde vidare precis som förr och tog skadan igen för en misslyckad slätterdag genom att arbeta dubbelt så mycket de följande. Och gick i fortsättningen bara löst på varandra och inte på något så viktigt som verktygen.

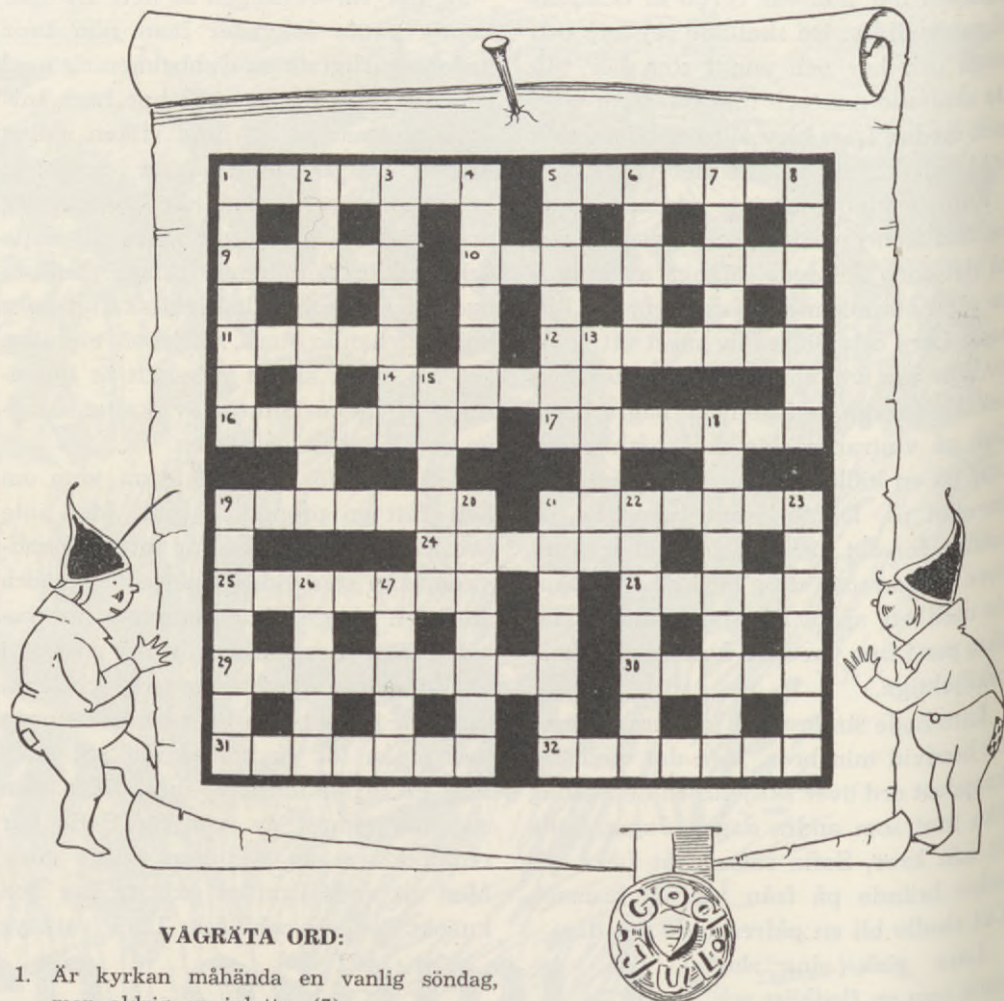
... och så går de tigande och molokna sin väg.

fasader är uppputsade och vi kan se flera nybyggen. Staden Luxemburg är mycket vacker med väldiga dalgångar och resliga broar. Språk och mynt är det däremot mindre reda i. Man talar både tyska och franska, sinsemellan samspråkar dock luxemburgarna på ett sammanplockat språk som de med ett leende benämner luxemburgska. Samma är förhållandet med mynten, man kan köpa för både franska, belgiska och luxemburgska francs. Ofta fick vi notan i belgiska francs, betalade efter en räkneoperation med franska francs och erhöll belgiska tillbaka.

Luxemburgvisiten blev ganska kort. Snart var vi inne i Tyskland och på hemväg. Den lilla bilen gick utmärkt hela tiden och vi kom hem utan en enda av de nästan ofrånkomliga punkteringarna. Under resan hade vi hjälpligt via de olika ländernas tidningar och en radioapparat följt med vad som hänt på den vidsträckta världsscenen. I någon tysk stad köpte vi Neue Illustrierte, en tysk motsvarighet till vår bildtidning Se. Att läsa den var som att få ett koncentrat av den tongivande tyska opinionen. Där fanns artiklar som lite tveksamt och smått berömmande svassade kring ämnet the American way of life. I tidningen förekom också lite trubbig och halvt menad kritik av ockupationsmakten. På insändarspalten hittade vi följande insändare, som återges här nedan, och som säger en hel del om förhållandet mellan tyskar och fransmän. Så här skriver en tysk som varit på turistbesök i Frankrike: "Frankrike besöktes detta år för första gången åter av en mängd tyskar. Det sticker i ögonen på var och en att fransmännen inte kan komma ifrån de sista ressentimenten från den tyska ockupationstiden under andra världskriget. Det irriterar ingen när man i Nizza ser att en gata heter ungefär så här: 'Motståndsrörelsens gata'. Men det låter sig endast med svårighet förenas med den nya västliga samförståndspolitiken när man just i de orter som lever på turister under gatumannen, som utgörs av namn på personer, har tillagt: 'Mördad av tyskarna i Buchenwald'. De ovannämnda exemplen är hämtade från Saint Tropez i Sydfrankrike".

Att tyskarna vill glömma, det kan man förstå. Lika begripligt är det å andra sidan att fransmännen har svårare att skjuta undan sina "ressentiment" — som insändaren lite cyniskt uttrycker det.

JULKORSORD 1953

VÅGRÅTA ORD:

1. Är kyrkan måhända en vanlig söndag, men aldrig en julotta. (7)
5. Säljbar rest efter fest. (7)
9. Stjärna som föll i hugnesamt regn. (5)
10. Luftfisk. (9)
11. Uppskattas av lantmätare. (5)
12. Verkar på julafton enbart stämningsfullt. (7)
14. Där gamle källarmästare Pastellberger firade jul. (6)
16. Som stjärnan i granens topp. (7)
17. Då är fullbloden i farten. (7)
19. Tråkigt med sådan aptitlöshet just vid julbordet. (7)
21. Kan det bli drömmar av. (7)
24. Prima nötknäppare. (6)
25. Omgång i spel. (7)
28. Krubban han lutar över fylls av doftande klöver. (5)
29. Går in för ett huttlöst julfirande. (9)
30. "Du bringar ej cikoria, du ger mig äkta mockatår, ja äkta som din gloria omkring ditt ljusa hår." (5)
(Alfred Vestlund)
31. När foten "sover". (7)
32. Han arbetar med lo och lut. (7)
7. Har både spädbarn och gamla mumier. (5)
8. En sådan önskar vi gott nytt hår. (7)
13. Inga vise män. (6)
15. Stora i lillens julbok. (6)
18. Lämplig julklapp till henne som har svårt att passa tiden. (9)
19. Den kommersiella julen. (7)
20. "Det är så mycket av vår jords välmening som går utombords. Men kvinnorna ska tas i akt vid julbak och vid julens slakt, så sant som det är sagt." (7)
(Gabriel Jönsson)
21. Julmaten är en — kost. (7)
22. En gammal forskare i stjärnornas värld. (7)
23. Försiktigt försök. (7)
26. Blir den som firar helgen i sällskap med buteljen. (5)
27. Något helt annat än "Hej tomte-gubbar..." (5)

LÖSNINGAR

till julkorsordet skall vara Status redaktion, Kocksgatan 15, Stockholm, tillhanda senast den 10 januari 1954. För att komma med i prisbedömningen måste kuvert med lösning vara märkt "Julkorsord 1953". Kuvert får endast innehålla en lösning. Glöm ej att tydligt ange namn och adress!

Fyra priser utdelas: 1:a pris 25:— kr., 2:a pris 15:— kr., 3:e pris 10:— kr., 4:e pris 5:— kr.

Lösning och pristagarnas namn meddelas i Status februarinummer 1954.

LODRÅTA ORD:

1. Tång. (7)
2. Bröd för en dag. (9)
3. Är man det, så äter man väl gärna gröt. (7)
4. Julön ligger i Atlanten. (7)
5. Om ett barn sig så betar, kanske tomten intet ger? (7)
6. Peter Freuchen har firat många jular i arktisk —. (5)

FRITIDS- OCH KONVALESCENTHEM

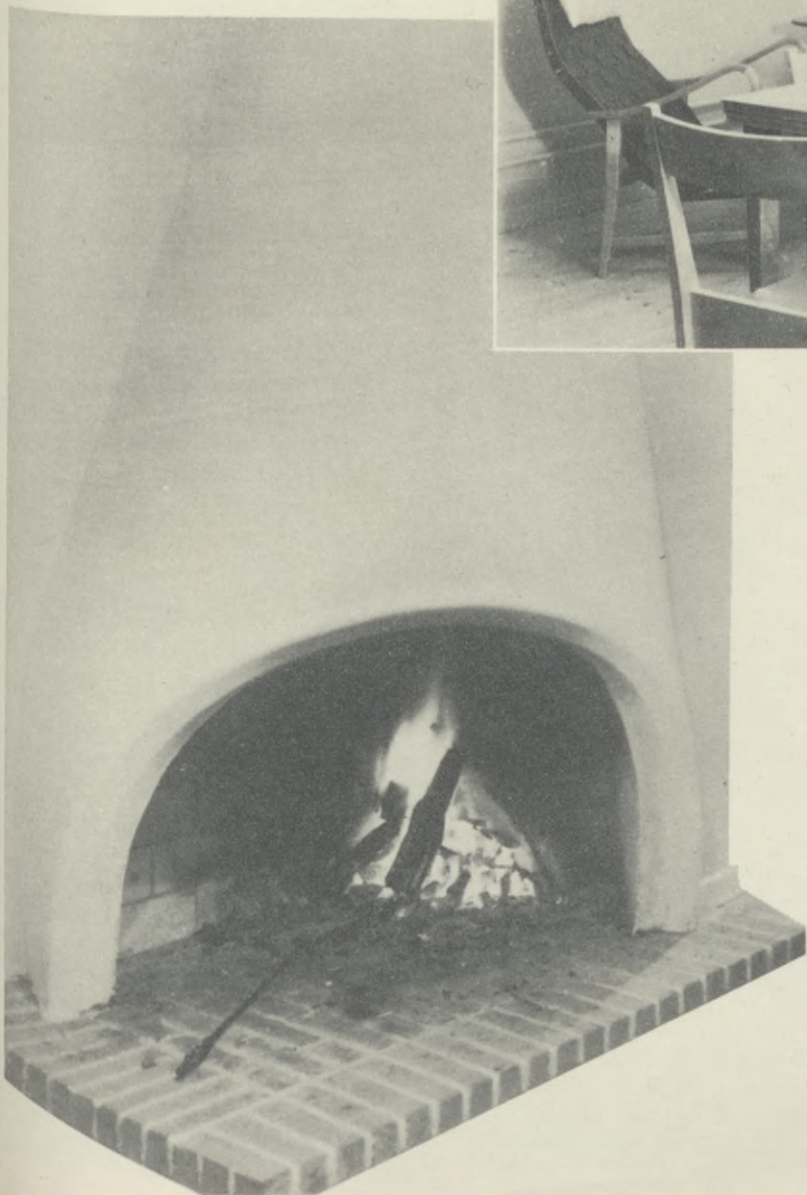

Översta bilden visar Semesterhemmet Svanholmen i Malmöhus län, inramat i naturskön omgivning, under den öppna spisen med brasa från sällskapsrummet på Ramnås fritidshem i Halland.

De lungsjukas riksförbund och dess lokalföreningar har under de sista åren bedrivit ett fruktbarande arbete för att åstadkomma möjligheter till vård och rekreation för konvalescenter och f. d. sanatoriepatienter. Konvalescent- och fritidshem drives nu med välvilligt stöd av bl. a. landsting och kommuner i föreningarnas egen regi i Hallands, Blekinge, Kristianstads, Kronobergs och Malmöhus län samt en s. k. fritidsgård av Föreningen för lungsjuka i Stockholm. Verksamheten har visat sig fylla en stor uppgift och har livligt lovordats av bl. a. sanatorieläkare och de samhällseliga organ, som ha ansvar för och kontakt med tuberkulosvården. I viss utsträckning har ordnats kurser, hobbyverksamhet, sysselsättningsterapi och föreläsningar på hemmen.

Rum från fritidslokalerna i Landskrona stad för konvalescentföreningen där och nedtill bebyggelsen vid Ältasjön, Ältagården, som tillhör Föreningen för lungsjuka i Stockholm.

Pris 2:50